الحمد لله رب العلمین والعاقبة للمتقین

مفتاح القرآن

مؤلفہ جناب مرزا قلیچ بیگ صاحب
ڈپٹی کلکٹر لاڑکانہ سندھ

حسب فرمائش منشی محبوب عالم صاحب مالک و اڈیٹر پیسہ اخبار لاہور

در سنہ ۱۳۱۰ ہجری المقدس

مطبع خادم التعلیم پنجاب لاہور میں منشی محبوب عالم صاحب
مالک مطبع کے اہتمام سے چھپا
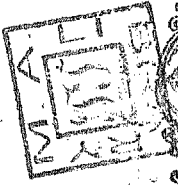
تعداد جلد ۷۰۰ — قیمت فی جلد ۸ر

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی محمد
خاتم النبیین وعلی آله واصحابه اجمعین اما بعد
میگوید راقم این اوراق وخوشه چین ارباب سخن که بتحریک وترغیب دوستان
خاص ومحبان باخلاص ازمدت مدید خیالے بدلم جا گرفته که مضامین کلام
ربانی وآیات قرآنی را بوجه اختصار ترتیب نمایم تا هر آنکسے را اشارتے که درکار
باشد وهر حکمے وکنایتے که داعیه الاظهار باشد بسرعت وسهولیت مزید از
قرآن مجید یافته شود بنا علی ذالک تلاوت آن کتاب عالی آب ابتدا نمودم و
هر کیفیت خاص که سوره بسوره وآیه بآیه بنظر رسید در بیاض خود درج میکردم
تا که بعد فراغت تمام باتمام رسانیدم بعد ازان جمله مضامین را بترتیب حروف
تهجی علیحده جمع آوردم چنانچه تا عده لغات است - وآنرا مسمی باسم مفتاح القرآن
کردم - امید که جمیع مومنان عالم وعالمان مومن را این کتاب باعث مسرت
تازه وفرحت بے اندازه خواهد شد که بذریعه آن کسے از دانستن اوامر و

نواہی وکماہی آیاتِ الٰہی محروم نخواہد ماند و احتیاج بحافظے یا بعالمے
نخواہد برد۔

مخفی نماناد کہ ہر مضمون بہ عبارتِ سلیس و الفاظ مختصر دادہ شدہ است و
ہمہ فقرات مضمون بلحاظ ترتیب سورتہا فراہم آوردہ۔ بعد ہر فقرہ سہ عدد دادہ
شدہ اند۔ عدد اول نشان جزو است و عدد دوم نشان سورۃ است و عدد سوم
نشان رکوع است٭۔ و اغلب این ہر سہ عدد بر حاشیۂ مصاحف نوشتہ میشوند
اگر چند فقرہ از یک رکوع پی در پی آمدہ اند لفظ (ایضاً) بکار بردہ شدہ۔ و اگر جزو
و سورہ یکیست مگر رکوع علیحدہ است پس بجای جزو و سورہ خطہا ــ رکوع را
دادہ ام۔ چنانچہ (ــ ــ ۶) یعنی رکوع ششم از سورہ و جزو کہ بالا این فقرہ آمدہ۔
و جائیکہ کیفیتے دیگر ہم تعلق بہمان یک مضمون میدارد در آخر بیان آن اشارہ بلفظ
خاص آن مضمون بہ خطہا ــ رکوع دادہ ام۔ چنانچہ (موسیٰ) یعنی کیفیتے کہ زیر لفظ او
دادہ شدہ تعلق با این مضمون میدارد و آنرا باید دید۔ ماسوا در اول این کتاب یاد داشت
جزوہا و سورتہا با الفاظ اول ہر جزو و نام ہر سورہ ہم رقم نمودم تا سہولیت یادہا شود۔

الحال عرض بخدمت صاحبان قدر شناس ہمین است کہ اگر در نوشتن
این اوراق سہو یا خطائے از بندہ رفتہ باشد ایشان در اصلاح آن بکوشند و بر
ہر مشقتے کہ درین کار خیر کشیدہ ام دعائے خیر در حق این احقر العباد کنند۔ والسلام

سپردم بتو مایۂ خویش را   تو دانی حساب کم و بیش را

قلیچ بیگ   تاریخ ۲۴ جمادی الثانی ۱۳۰۴ھ   منزل نصیرآباد

٭ نشان رکوع در ہر مصحف حرف ع دادہ شدہ است و عدد آن ہم۔

یادداشت جزوہا و سورتہاے قرآن و تعداد رکوعہا

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوعہا
		١	الفاتحہ	١
١	الٓمٓ	٢	البقرہ	٤٠
٢	سیقول السفہاء	..	..	..
٣	تلک الرسل	..	..	..
..		٣	آل عمران	٢٠
٤	لن تنالوا البر	..	..	..
..		٤	النساء	٢٤
٥	والمحصنٰت	..	..	..
٦	لا یحب اللہ	..	..	..
..		٥	المائدة	١٦
٧	واذا سمعوا	..	..	..
..		٦	انعام	٢٠
٨	ولو اننا	..	..	..
..		٧	الاعراف	٢٤
٩	قال الملأ الذین	..	..	..
..		٨	الانفال	١٠

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوعہا
۱۰	واعلموا	-	-	۶
-		۹	التوبہ	۱۶
۱۱	یعتذرون		-	-
-	-	۱۰	یونس	۱۱
-		۱۱	ہود	۱۰
۱۲	ومامن دابۃ	-	-	-
-	-	۱۲	یوسف	۱۲
۱۳	ومآ ابری نفسی	-	-	-
-	-	۱۳	الرعد	۶
-	-	۱۴	ابراہیم	۷
۱۴	ربما یود الذین	۱۵	الحجر	۶
-		۱۶	النحل	۱۶
۱۵	سبحان الذی	۱۷	بنی اسرائیل	۱۲
-	-	۱۸	الکہف	۱۲
۱۶	قال الم اقل لک	-	-	-
-	-	۱۹	مریم	۶
-	-	۲۰	طٰہٰ	۸
۱۷	اقترب للناس	۲۱	الانبیاء	۷

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوع ہا
..	..	۲۲	الحج	۱۰
۱۸	قد افلح المؤمنون	۲۳	المؤمنون	۶
..	..	۲۴	النور	۹
..	..	۲۵	الفرقان	۶
۱۹	وقال الذین	..	..	..
..	..	۲۶	الشعراء	۱۱
..	..	۲۷	النمل	۷
۲۰	امن خلق السموات	..	..	..
..	..	۲۸	القصص	۹
..	..	۲۹	العنکبوت	۷
۲۱	اتل ما اوحی	..	..	..
..	..	۳۰	الروم	۶
..	..	۳۱	لقمان	۴
..	..	۳۲	السجدة	۳
..	..	۳۳	الاحزاب	۹
۲۲	ومن یقنت	..	..	..
..	..	۳۴	السبا	۶
..	..	۳۵	الفاطر	۵

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوعہا
..	..	٣٦	سورۂ یٰسٓ	٥
٢٣	وَمَالِیَ لَآ اَعْبُدُ الَّذِیْ	..	..	..
..	..	٣٧	الصّٰفّٰت	٥
..	..	٣٨	صٓ	٥
..	..	٣٩	الزّمر	٨
٢٤	فَمَنْ اَظْلَمُ	..	..	..
..	..	٤٠	المؤمن	٩
..	..	٤١	حٰمٓ السّجدۃ	٦
٢٥	اِلَیْهِ یُرَدُّ	..	..	..
..	..	٤٢	الشّوریٰ	٥
..	..	٤٣	الزّخرف	٧
..	..	٤٤	الدّخان	٣
..	..	٤٥	الجاثیہ	٤
٢٦	حٰمٓ	٤٦	الاحقاف	٤
..	..	٤٧	محمّد	٤
..	..	٤٨	الفتح	٤
..	..	٤٩	الحجرات	٢

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوعہا
		۵۰	قٓ	۳
		۵۱	الذاریات	۳
۲۷	قال فما خطبکم			
		۵۲	الطور	۲
		۵۳	النجم	۳
		۵۴	القمر	۳
		۵۵	الرحمٰن	۳
		۵۶	الواقعہ	۳
		۵۷	الحدید	۴
۲۸	قد سمع اللہ	۵۸	المجادلة	۳
		۵۹	الحشر	۳
		۶۰	الممتحنہ	۲
		۶۱	الصف	۲
		۶۲	الجمعہ	۲
		۶۳	المنافقون	۲
		۶۴	التغابن	۲
		۶۵	الطلاق	۲
		۶۶	التحریم	۲

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوعہا
۲۹	تبارک الذی	۶۷	الملک	۲
		۶۸	ن	۲
..	..	۶۹	الحاقہ	۱
..	..	۷۰	المعارج	۲
..	..	۷۱	النوح	۲
..	..	۷۲	الجن	۲
..	..	۷۳	المزمل	۲
..	..	۷۴	المدثر	۲
..	..	۷۵	القیامۃ	۲
..	..	۷۶	الدہر	۲
..	..	۷۷	المرسلات	۲
۳۰	عم	۷۸	النبا	۲
..	..	۷۹	النازعات	۲
..	..	۸۰	عبس	۱
..	..	۸۱	التکویر	۱
..	..	۸۲	الانفطار	۱
..	..	۸۳	التطفیف	۱
..	..	۸۴	الانشقاق	۱

تعداد جزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتہا	اسامی سورتہا	تعداد رکوعہا
-	-	۸۵	البروج	۱
-	-	۸۶	الطارق	۱
-	-	۸۷	الاعلیٰ	۱
-	-	۸۸	الغاشیۃ	۱
-	-	۸۹	الفجر	۱
-	-	۹۰	البلد	۱
-	-	۹۱	الشمس	۱
-	-	۹۲	اللیل	۱
-	-	۹۳	الضحیٰ	۱
-	-	۹۴	الانشراح	۱
-	-	۹۵	التین	۱
-	-	۹۶	العلق	۱
-	-	۹۷	القدر	۱
-	-	۹۸	البینۃ	۱
-	-	۹۹	الزلزال	۱
-	-	۱۰۰	العادیات	۱
-	-	۱۰۱	القارعۃ	۱
-	-	۱۰۲	التکاثر	۱

تعداد اجزوہا	الفاظ اول جزوہا	تعداد سورتھا	اسامی سورتھا	تعداد رکوع ہا
-	-	۱۰۳	العصر	۱
-	-	۱۰۴	الھمزة	۱
-	-	۱۰۵	الفیل	۱
-	-	۱۰۶	القریش	۱
-	-	۱۰۷	الماعون	۱
-	-	۱۰۸	الکوثر	۱
-	-	۱۰۹	الکافرون	۱
-	-	۱۱۰	النصر	۱
-	-	۱۱۱	اللھب	۱
-	-	۱۱۲	الاخلاص	۱
-	-	۱۱۳	الفلق	۱
-	-	۱۱۴	الناس	۱

بسم الله الرحمن الرحیم

الف

آخرت — حیات دنیا و آخرت (۱-۲-۱۰) اجر آخرت برای مردمان بهتر است
(۱۳-۱۲-۷) کسانیکه در آن روز گمان دارند عذاب خواهند دید —
(۱۵-۱۷-۱) کسیکه اراده آخرت دارد و سعی آن میکند مومن است
(— ۲) آخرت درجه بزرگ دارد (— ۳) بر آخرت قایل باید بود
(۱۵-۱۸-۳) کسانیکه بر آخرت ایمان ندارند بهانروز عذاب خواهند دید
(۱۵-۲۷-۱) بعضی مردمان در آخرت شک دارند (۲۰-۲۷-۵)
و شبیه انعام می‌چرند (— ۶)

آدم — خلقت آدم (۱-۳-۴) آدم را همه چیزها می‌آموزد (ایضاً) ملائک
با او سجده میکنند (ایضاً) الله آدم را و دیگر پیغمبران را بر همه عالم گزید —
(۳-۳-۴) آدم را دو فرزند پسر و دختر توام از حوا پیدا میشوند —
(۸-۵-۵) خلقت آدم — ملائک با او سجده میکنند مگر ابلیس که عزم

۲ بدی او میکنند (۸-۷-۲) آدم از جنت بزمین نقل میکنند (-۳۰)
اولاد او از پشت پیدا میشود (۹-۷-۲۲) چون حوا را حمل شد ابلیس
هر دو را ابتر ساند (-- ۲۶) الله بملایکه حکم میدهد تا آدم را سجده کنند
و ایشان سجده میکنند مگر ابلیس (۱۵-۱۷-۷) ابلیس آدم را سجده
نمیکند - دشمن انسان است - از قوم جن بوده (۱۵-۱۸-۷) - الله عهد
با آدم کرده - ملایکه سجده باو میکنند مگر ابلیس که عدوی او میشود و او را
گمراه میکند (۱۶-۲۰-۷) آدم و حوا میوه درخت ممنوعه میخورند و شرمگاه
خود می بینند (ایضاً) خلقت آدم و سجده کردن ملایکه باو مگر ابلیس
(۲۳-۳۸-۵) ۔ (ابلیس)

آذر - حجت ابراهیم با پدرش آذر و قوم خود در باب بتان و خیال و قیاس او
در دانستن رب خود (۷-۶-۹) (ابراهیم)

آزمایش - الله انسان را بمال و جان می آزماید (۴-۳-۱۹) -

آسمان - جمله هفت آسمان است (۱-۲-۳) - هر چیز در آسمان و زمین از خدا
است (۵-۴-۱۹) آسمان و زمین در شش روز ساخته شدند
(۸-۷-۷) هفت آسمان در دو روز آفریده شدند (۲۴-۲۱-۲)

آصف - وزیر سلیمان گفتگوی او با سلیمان (۱۹-۲۷-۳) (سلیمان)

آل ابراهیم کتاب و حکمت داده شدند (۵-۴-۸) (ابراهیم)

آل عمران - سوره آل عمران (۳-۳) (عمران)

آل فرعون - کافر بودند - سزا است ایشان (۳-۳-۲) بقحط و بلاهای دیگر

مثل عوج کہا جبرا و قتل گرفتار شدند (۹-۷-۱۶) خراب
شدند (۲۷-۴۶-۵-۳-) (فرعون)

آواز - آواز خر از ہمہ کریہ تر است (۲۱-۳۱-۲) پیش نبی باواز بلند
سخن نباید گفت (۲۶-۴۹-۱)

آہن - از آہن چہ فائدہ ہا میشوند (۲۷-۵۷-۳)

آیات - نشانیان کہ اللہ برائے عاقلان آفریدہ (۴-۳۴-۲۰) کرسی بر
نشانہائے قدرت اللہ (۷-۶-۱۲)
آیات اللہ ایمان ندارد عذاب خواہد دید (۱۴-۱۹-۱۱۴) یکی آیت
بجائے دیگری آید - آن ہمہ از اللہ است افترا نیست (ایضاً)
اللہ برائے ترسانیدن بندگان آیات یعنی نشانہا میفرستد
(۱۵-۷-۶) - در آیات اللہ کافران جدل میکنند (۲۴-۷-۱)
شمس و قمر و دیگر آیات قدرت اللہ (۲۴-۱-۵) کسے کہ آیات
قرآن را خیال نمی آرد بجہنم خواہد رفت (۲۵-۴۵-۱)
(قدرت) (اللہ)

آیت - آیۃ الکرسی (۳-۲-۳۴)

ابراہیم - آزمائش او بہ بعضے کلمات (۱-۲-۱۵) ابراہیم ہمراہ اسمٰعیل
کعبہ را پاک میکند - دعای او (ایضاً) دین ابراہیم بہتر است
(۱-۲-۱۶) بہ یعقوب نصیحت میکند (ایضاً) بحث ابراہیم با بادشاہ
کافر کہ از مردم سجدہ میخواست (۳-۲-۳۵) ابراہیم چہار مرغ

که باز زنده نشوند (ایضًا) حنیف بود نه یهود و نه نصرانی (۳-۳-۷)
محبت با او و پیروی ملت او باید کرد (۴-۳-۱۰) دین او بهتر
(۵-۴-۱۹) خلیل الله بوده (ایضًا) الله با ابراهیم و دیگر انبیا وحی فرستاد
(۶-۴-۲۳) محبت ابراهیم با پدر و قوم خود در باب بتان و خیال او در شناختن
رب خود (۷-۱۱-۹) ملائک بشارت از الله با وی آمدند و او مهمانی ایشان
میکند (۱۲-۱۱-۷) سوره ابراهیم (۱۳-۱۴) ابراهیم عرض بخدمت الله
میکند (۱۳-۱۴-۶) بجنگلے میبرد که هیچ زراعت آنجا نبوده و بعد ازان
بقدرت الله آبادی بسیار میشود (ایضا) مهمان با وے آید و بشارت
پسر با و میرساند (۱۴-۱۵-۴) حنیف بود مشرک نبود. شاکر نعمت بود و
در دنیا و آخرت صالح شده (۱۴-۱۶-۱۶) پیغمبر صدیق بود - او به پدر
خود نصیحت میکند - الله با و اسحاق و یعقوب میدهد (۱۶-۱۹-۳) هدایت
داده شده - پدر را و قوم خود را در باب بتها طعنه میزند. گفتگوے او
(۱۷-۲۱-۵) کعبه برائے عبادت او مقرر کرده شد (-- ۴) قصه او
به پدر و قوم خود در باب بت پرستی حرف میزند (۱۹-۲۴-۵) تعریف رب
میکند (ایضا) رسول خداست بقوم خود برائے عبادت الله
وعظ میکند (۲۰-۲۹-۲) او را در آتش مے اندازند و الله او را
ازان نجات میدهد (--- ۳) لوط برابراهیم ایمان آورده (۲۰-
۲۹-۳) گفتگوے او با قوم و پدر خود و فکر کردن او در باب الله (۲۳-
۲۷-۳) با پدر و قوم خود بحث میکند (۲۵-۴-۳) حکایت مهمانان ایشان

ابراہیم (۲۷-۵۱-۲) ہدایت او بقوم و پدر خود (۲۸-۶۰-۱)

ابلیس - آدم را سجدہ نمیکند (۱-۲-۴) (۸-۷-۲) عزم خرابی آدم
میکند (ایضاً) ہمہ ملائکہ سجدہ بآدم میکنند مگر ابلیس کہ آدم را
فریب میدہد (ایضاً) از حضور اللہ راندہ میشود و ملعون گشتہ برائے
گمراہی انسان کمر مے بندد (۱۴-۱۵-۳) بشر را سجدہ نمیکند
(ایضاً) دشمن آدم میشود (۱۵-۱۷-۷) ہر کسے کہ پیروی شیطان
خواہد کرد در جہنم عذاب خواہد دید (ایضاً) او بر بندگان خدا ہرگز
غلبہ نتوان کرد (ایضاً) دیگر ہمہ ملائکہ آدم را سجدہ کردند مگر ابلیس
حکم اللہ را ابا میکند (ایضاً) آدم را سجدہ نمیکند - دشمن او و اولاد ان
و از جن بودہ (۱۵-۱۸-۷) عدوے آدم میشود (۱۶-۲۰-۷)
آدم را سجدہ نمیکند (۲۳-۳۸-۵) (آدم) (شیطان)۔

ابن السبیل - (مسافر)

ابن مریم - (عیسےٰ)

ابوبکر - صدیق در غار رفیق محمدؐ بودہ (۱۰-۹-۶)

ابوجہل - اشارہ بہ عملے او وقتیکہ از مکہ برآمد (۹-۸-۴) اشارہ
بگریختن شیطان از دست ابوجہل در جنگ بدر چون جبرئیل و
میکائیل را دیدہ (۱۰-۸-۶)

ابوسفیان - سردار کافران در جنگ احد اشارہ باو (۴-۳-۱۸)

ابولہب - ابولہب و زنش دشمن محمدؐ بودند (۳۰-۱۱۱-۱)

اتفاق - نعمت باید شمرد (۶-۳-۱۱)

اجل - مقرر است (۷-۶-۱) برآمدن اجل مقرر است (۹-۷-۴) (۱۱-۱۰-۵) یکساعت هم پیش و پس نتوانند شد (ایضاً)

کسے پیش از اجل نخواهد مرد (۱۴-۱۶-۸) اجل پیش و پس نمیشود - (۱۸-۲۳-۳) وقت اجل مقرر است تا الوقت الله گذاشته است

همه مردنی را (۲۲-۳۵-۵) (موت) (مرگ).

اُحد - اشاره بجنگ اُحد (۴-۳-۱۵) (--۱۷ و ۱۸) شکست اسلام دران جنگ (۴-۳-۱۶) کسانیکه دراین جنگ گریختند گناه برایشان (ایضاً)

اِحرام - ذکر احرام (۲-۲-۲۴) در احرام شکار جانوران جز ماهی حرام است اگر کسے متعمداً کند کفارت بر او لازم میشود (۷-۵-۱۳)

احزاب - سورة الاحزاب (۲۱-۳۳) جنگ احزاب که دران لشکر بود از باد تند گریخته شد (۲۱-۳۳-۲)

احسان - جزائے احسان احسان است (۲۷-۵۵-۳) احسان با والدین باید کرد (۱-۲-۱۰) (۸-۶-۱۹) (۲۶-۴۶-۲)

احقاف - سورة الاحقاف (۲۶-۴۶)

اخلاص - سورة اخلاص یعنی قل هو الله احد (۳۰-۱۱۲)

اخوان - اخوان شیطان در آدم وسوسه اندازند (۹-۷-۲۴) بیجا خرج کنندگان اخوان شیاطین هستند (۱۵-۱۷-۳)-

اسرافیل (صور)

اسلام - دین اسلام (۱-۲-۹) مانند باران است (-- ۳) بہتر راہ است ہمہ (۲-۲-۲۵) پیش اللہ پسندیدہ است (۳-۲۳-۲) دین غیر اسلام پیش اللہ قبول نہ (-- ۹) از ہمہ دین ہا اسلام بہتر (۵-۲۳-۱۸) دین اسلام تکمیل کردہ شدہ است (۶-۵-۱۰) اسلام ہدایت است از طرف اللہ (۱۸-۲-۱۵)

اسلام آہستہ آہستہ غالب میشود (۱۰-۸-۲۳) (مسلمان)

اسمٰعیل - با پدر خود ابراہیم کعبہ را پاک میکند (۱-۲-۱۵) پیغامبر است (-- ۱۶) اللہ با وحی فرستادہ (۶-۲۴-۲۳) اسمٰعیل و اسحٰق با براہیم عطا شدند (۱۳-۱۶-۶) رسول صادق الوعد بود (۱۶-۱۹-۳۴) صابر و صالح بود (۱۷-۲۱-۶) خوشخبری اسحٰق با و میرسد (۲۳-۳۷-۳) خواب مے بیند کہ پسر خود را ذبح کردہ است (ایضاً)

اسمہا - اسمہائے اللہ بسیار خوب ہستند (۹-۷-۲۲) با آدم اسمہائے چیزہا مے آموزد (۱-۲-۱۴)

اصحاب - اصحاب محمد دو فرقہ بودند مہاجر و انصار - چہ کسانند و جزائے ایشان چہ (۱۰-۹-۱۰)

اصحاب الاعراف - گفتگوے اصحاب الجنۃ با اصحاب النار و اصحاب الاعراف (۸-۷-۵۵) (اعراف)

اصحاب الایکہ - اللہ ازین قوم انتقام میگیرد (۱۴-۱۵-۵)

اصحاب الجنۃ کسانیکہ اعمال نیک دارند (۱-۲-۹) گفتگوے ایشان با اصحاب النار

واصحاب الاعراف (۸-۷-۵) کسانیکه ایمان دارند وعمل صالح کنند
(۱۲-۱۱-۲) این کسان در جنت در چه آرام وآسایش باشند (۲۳-۳۶-۴)
(جنت)

اصحاب الحجر - یعنی قوم ثمود - سزاے ایشان (۱۴-۱۵-۶) (ثمود)

اصحاب السبت - بنی اسرائیل که در سبت تجاوز کردند بشکل بوزینه بدل شدند
(۱-۲-۸) (۵-۴-۷) (سبت)

اصحاب الشمال - چه کسانرا میگویند (۲۷-۵۶-۲)

اصحاب الفیل - بر ایشان باران سنگ افتاده (۳۰-۱۰۵-۱)

اصحاب القریه - مثل ایشان - دو پیغمبر با ایشان فرستاده شدند (۲۲-۳۶-۲)

اصحاب النار - کسانیکه گناه میکنند (۱۰-۳-۹) گفتگوے اصحاب الجنت با ایشان
واصحاب الاعراف (۸-۷-۵)

اصحاب الیمین - چه کسانند (۲۷-۵۶-۱)

اصحاب کهف - قصه ایشان - سالها در غار میخوابیدند - هدایت بدل ایشان مے آید
(۱۵-۱۴-۱) مشورت کرده در غار میروند ومیخوابند (--۲) تکرار در باب
تعداد ایشان (--۳) در غار سه صد ونه سال میخوابند (--۴)

اصحاب مدین - این قوم بر جان خود ظلم کردند (۱۰-۹-۹)

اطاعت - اطاعت الله بهتر است (۳-۳-۲) خیلے اجر دارد (۲۶-۱۶-۲)
در نافرمانی سزا آرد (ایضاً) - اطاعت یعنی فرمانبرداری الله ورسول
ضرورست (۷-۵-۱۲) (۲۲-۳۳-۹)

اَعراب - از جہاد عذر کردند و در کفر سخت اند (۱۰-۹-۱۲) بعضے از اہل مدینہ کہ منافق باشند عذاب بینند (- - ۱۳) برائے اہل مدینہ واجب نبود کہ از نبی پس مانند (۱۱-۹-۱۵)

اَعراف - سورۃ الاعراف (۸-۷) اعراف مابین بہشت و دوزخ است (۸-۷-۵) اصحاب الاعراف چہ خواہند گفت (- - ۵ و ۶)

اَعلیٰ - سورۃ الاعلیٰ (۳۰-۸۷)

اعمال - و اعمال صالح - (عمل)

اِفتریٰ - قرآن افترائے نیست یعنی بدروغ ساختہ نشدہ است - کسے مثل آن نخواہد ساخت (۱۲-۱۱-۲) کسانیکہ بر اللہ دروغ مے بندند چہ عذاب خواہند دید (ایضاً) افترے گناہ کبیرست (۵-۱۸-۲)

اقربا - (قربیان)

اللہ - غیب آسمان و زمین میداند (۱-۲-۴) ظاہر و باطن میداند و خلاف وعدہ نمیکند (- - ۹) از اولاد پاک است (۵ - ۱۴) وحدت و قدرت او (۲-۲-۲۰) (۳-۳-۲) مالک الملک قادر علی الاطلاق است (- - ۳) وعدہ اللہ بہ عیسیٰ (- - ۶) اللہ غنی است ظالم نیست (۴-۳-۱۹) ارادہ اللہ (۵-۴-۵) اللہ یکے است سہ نیست چنانچہ بعضے از نصارا میگویند (۶-۴-۲۳) (۶-۵-۱۰) اظہار قدرت او (۷-۱-۱) اللہ واحد است و گواہ بس است (- - ۲) اللہ دانا و توانا است - طاقت و قدرت او (- - ۷) بجلدی حساب میگیرد - از ظلمات نجات میدہد -

(- - ۸) اظہار قدرت او و نشانہائے او (- - ۹ و ۱۲) از زن و اولاد
پاکست (- - ۱۳) اللہ یفعل ما یشاء یعنی افعال بد حکم نمیکند (۸ - ۷ - ۳) قدرت
او در خلقت آسمان و زمین و شمس و قمر وغیرہ (- - ۷) اللہ با موسیٰ کلام میکند
و تجلی دیدار خود با و بنماید (۹ - ۷ - ۲۷) اسمہائے اللہ بسیار خوب ہستند
(- - ۲۲) ذکر او باید کرد و او را در دل خود یاد باید کرد - (- - ۲۴) اللہ میان
انسان و دل او حائل است (۹ - ۸ - ۳) اللہ پاک را از ناپاک جدا مے سازد
(۱۰ - ۸ - ۴) اللہ بر مردمان ظلم نمیکند و لیکن مردمان خود بر خویشتن ظلم
میکنند (۱۱ - ۱۰ - ۵) ہیچ چیز از اللہ پوشیدہ نیست و در قرآن موجود است
(- - ۷) اللہ بر مردمان فضل میکند (- - ۶) اللہ روز و شب بنا کردہ
(۱۱ - ۱۰ - ۷) ہیچ اولاد ندارد (ایضاً) اللہ بروز قیامت قاضی خواہد شد
(- - ۱۰) اللہ حسب مرضی خود بر مردمان خیر و مصیبت مے آرد - ۱ و
غفور الرحیم است و بہترین حکم کنندہ است (۱۱ - ۱۱ - ۱۱) اللہ ظاہر و باطن
میداند (۱۲ - ۱۱ - ۱) اللہ ہر غیب را میداند (- - ۱۰) حسب رضا بخشندہ است
برائے مردمان پیش او ظاہر و باطن یکسانست (۱۳ - ۱۳ - ۱) سوائے اللہ
دیگر پروردگار نیست و او شریک و رفیق ندارد (- - ۲) اللہ سریع الحساب است
دیگر تمام وارد - آثار قدرت او (۱۳ - ۱۴ - ۵ و ۶) اللہ از کردہ ظالمان
غافل نیست (- - ۷) اللہ مکر خوب میداند (ایضاً) او خود را غفور الرحیم
میخواند (۱۴ - ۱۵ - ۴) نعمت اللہ از شمار بیرون است (۱۴ : ۱۶ - ۲) اللہ
واحد است (- - ۳) (- - ۷) اللہ بہ بندگان خود چہ نصیحت میکند

(- - ۱۳) اللہ ہر کس را مدد میدہد (۱۵-۱۷-۲) مشرکان پسران و دختران را
با اللہ نسبت میکردند (۱۵-۱۷-۴) رد مشرکان - اللہ یکے است کسے دیگر
نیست سوائے او (- - ۵) ہر چیز تسبیح اللہ میخوانند (ایضاً) اللہ نہ پسر دارد
نہ شریک و نہ دوست (- - ۱۲) اللہ غفور و رحیم است (۱۵-۱۸-۸) اللہ بہا
خوب و بسیار دارد (۱۶-۲۰-۱) ہر کسے کہ توبہ میکند اللہ بخشندہ است (- - ۴)
اللہ نگہبانی شب و روز میکند (۱۷-۲۱-۴) ہر چیز در آسمان و زمین اللہ را
سجدہ میکند (۱۷-۲۲-۲) اظہار قدرت او (- - ۹) اللہ نور زمین و آسمان است
مثل آن (۱۸-۱۴-۲۲-۵) ہر چیز در آسمان و زمین تسبیح و صلوٰۃ میکند (- - ۱۱)
اللہ بر محمد بندہ خود فرقان نازل کردہ (۱۸-۲۵-۱) قدرت اللہ تعالیٰ
(۱۹-۲۵-۵) قدرت و صنعت او (۲۰-۲۷-۵) قدرت و فضل او تعالیٰ
(۲۰-۲۸-۷) (۲۱-۲۹-۶) اللہ و ملائکہ بر نبی درود مے فرستند
مومنان را ہمچنین باید کرد (۲۲-۳۳-۷) اللہ مردہ را زندہ میکند و ہر چیز میشنود
و میبیند (۲۲-۳۶-۱) اللہ را وحدت و تعریف شاید (۲۳-۳۷-۱)
اللہ زن خواہ پسر ندارد این ہمہ طوفانست در باب او (۲۳-۳۷-۵) قدرت
و حکمت او (۲۳-۳۹-۱) (- - ۲) (۲۴-۴۰-۲) (- - ۷) کسے کہ از و
منکر شد چہ اجر خواہد یافت (۲۳-۳۹-۲) بیان و مثل قدرت او (۲۵-۴۲-۲)
رزق بہ بندگان میرساند (- - ۳) آثار قدرت او (- - ۴) اللہ با انسان
چہ طور کلام میکند یا بوحی یا پس پردہ یا بہ پیغام (- - ۵) تعریف اللہ تعالیٰ
کہ در آسمان و زمین معبود است (۲۵-۴۳-۷) آیات قدرت او - کسیکہ

برآنہا خیال نمیارد بجہنم خواہد رفت و عذاب خواہد دید (۲۵-۲۵-۲-۱) الله از رگ جان ہم بانسان نزدیکتر است (۲۶-۲۵-۲) قدرت بارتعالے (۲۷-۲-۷-۵-۱) نوح با قوم خود قدرت الله را بیان میکند (۲۹-۱-۷-۱) الله واحد است نه از کسے زائیده شده و نه کسے را میزاید (۳۰-۱۱۲-۱) (رب) (رحمان)

الحمد - بسورہ فاتحہ کہ سورۂ اول است (۱-۲-۱)

الست - الست بربکم قالوا بلٰے (۹-۷-۲۲)

الفت - الفت را نعمت باید شمرد (۴-۳-۱۱)

الواح - بر موسے الواح نازل میشوند (۹-۷-۱۷) در آنہا ہدایت و رحمت نوشتہ شدہ (-- ۱۹)

الیاس - رسول بود - مردمان در ایام او بعل را مے پرستیدند (۲۳-۳۷-۱۲)

امّ القریٰ - یعنی مکہ - قران برائے ساکنان آنجا و حوالی آن نازل شدہ (۷-۶-۱۱) (مکہ)

امّ الکتاب - قرآن (۳-۳-۱) پیش الله است (۱۳-۱۳-۶) (قرآن)

امانت - در امانت خیانت نباید کرد (۵-۴-۸)

امن - برائے کدام فریقیست (۷-۶-۹)

اموال - برائے بعضے مردم اموال و اولاد فتنہ است (۹-۸-۳) بدریعہ اموال کسے نزد الله آمدن نمیتواند مگر بایمان و عمل صالح (۲۲-۳۴-۵) (مال)

انبیا - میان انبیا ہیچ تفاوت نیست (۱-۲-۱۶) ہمہ انبیا یک امت بودند

(ایضاً) انبیا برائے فائدہ انسان ہستند (۲-۲-۲۶) ہمہ انبیا را یکسانند (۳-۳-۹) انبیا در راہ خدا بسیار جنگ میکردند (۴-۳-۱۵) بعضے انبیا ر بعضے فضیلت دادہ شدند (۱۵-۱۷-۶) سورۃ الانبیا (۱۷-۲۱) - (نبی) (رسول)

انتقام - بدلہ بمقدار آن باید گرفت کہ کردہ شدہ نہ زیادہ (۱۵-۱۷-۱۴) اللہ از قوم شعیب انتقام میگیرد (۱۹-۲۶-۱۰) (قصاص)

انجیل از اللہ تعالیٰ نازل شدہ (۳-۳-۱) دران ہدایت و نور نازل شدہ (۶-۵-۷) کسانیکہ توریت و انجیل را قایم دارند خوب میکنند (۶-۵-۱۰) در انجیل و قرآن وعدۂ حق موجود ہست (۱۱-۹-۱۴)

انس - انس و جن ہم در دوزخ میروند (۹-۷-۲۲) انس و جن اگر جمع شوند چیزے مانند قرآن آوردن نہ توانند (۱۵-۱۷-۱۰) (انسان) (جن)

انسان - شیطان دشمن انسانست (۲-۲-۲۵) انسان یک امت بود (۲-۲-۲۶) انبیا برائے فائدہ انسان آمدند (۲-۲-۲۶) خلقت انسان از یک نفس (۴-۴-۱) خلقت انسان از خاک (۱۴-۱۵-۲) انسان ناشکر ہست (۱۵-۱۷-۷) بوقت سختی انسان در دریا فریاد ہا میکند چون نجات میباید اعراض میکند (ایضاً) خلقت انسان چطور شدہ و از چہ چیزہا (۱۸-۲۳-۱) اللہ برائے انسان چہ نعمت ہا آفریدہ باران و باغات و درختان و جانوران وغیرہ (ایضاً) انسان بوقت مصیبت اللہ را میخواند و بوقت نعمت ہا او را فراموش میکند (۲۳-۳۹-۱)

(خلقت)

انشاءالله - بوقت هر وعده انشاءالله باید گفت (۱۵-۱۸-۴)

انشقاق - سورة الانشقاق (۳۰-۸۴)

انشراح - سورة الانشراح (۳۰-۹۴)

انصار - مددهندگان یاران عیسیٰ (۳-۳-۵) انصار فرقه از اصحاب محمد بودند (۱۰-۸-۱۰) انصار و مهاجرین بجنت خواهند رفت (۱۱-۹-۱۳) بر ایشان الله رحمت میکند (-۱۴) الله دوباره با ایشان معافی داد (ایضاً) بر سه کس از انصار پنجاه روز سختی گذشته ایشان صادق بودند (ایضاً)

انعام - سورة الانعام (۷-۶) - انعام یعنی جانوران برای مردمان باعث عبرتند (۱۴-۱۶-۹) - (جانور)

انفال - سورة الانفال (۹-۸) انفال یعنی مال غارت که بعد جنگ بدست آید برای الله و رسول است (۹-۸-۱) (غارت)

انفطار - سورة الانفطار (۳۰-۸۲)

انکار - تکبر و انکار از پیش الله عذاب می‌آرد (۶-۴-۲۴)

اولاد - الله از اولاد پاک است (۱-۲-۱۴) قتل اولاد بد است و نشان گمراهی است (۸-۶-۱۹) اولاد را از ترس مفلسی نباید کشت (-۱۹) برای بعضے مردمان اولاد و اموال و اولاد فتنه است (۹-۸-۳) الله هیچ اولاد ندارد (۱۱-۱۰-۷) از سبب مفلسی اولاد را کشتن گناه بزرگ است (۱۵-۱۷-۴) بعضے وقت اولاد و ازواج دشمن

هستند (۲۸ — ۱۴ — ۲)۔

اولیا۔ یعنی دوستان خدا ہیچ خوف ندارند (۱۱ — ۱۰ — ۱۷)

اَهِلّة (ماه)

اَهلِ کتاب۔ اہل کتاب را در یک سخن شامل ما بود (۳ — ۳ — ۷) بعضے غرا سپاه در اہل کتاب (۔ — ۸) بتحقیق بعضے از ایشان ہم ہست (۵ — ۴ — ۱۸) زنان پاکدامن از اہل کتاب بر مسلمانان حلال‌اند (۶ — ۵ — ۱) تہمت بر اہل کتاب در باب مخفی کردن حصہ ہای کلام اللہ (۔ — ۳) اہل کتاب بقرآن خوش شوند (۱۳ — ۱۳ — ۵)

اَهلِ مدینه۔ اعراب اہل مدینہ را واجب نبود کہ از نبی پس مانند (۱۱ — ۹ — ۱۵) بعضے اہل مدینہ کہ منافق ہستند عذاب خواہند دید (۱۱ — ۹ — ۱۳)

ایذا۔ مومنان ایذا رسانیدن گناہ است (۲۲ — ۳ — ۷)

ایفا۔ ہر کہ بر عہد اللہ وفا کند بہشت خواہد رفت و ہر کہ آن را شکند ملعون است (۱۳ — ۱۳ — ۳) (شکستن)

ایکة۔ (اصحاب الایکة)

ایمان۔ ہر چہ چیز با ایمان پیدا آورد (۵ — ۴ — ۲۰) ایمان و اعمال صالح چہ اجر دارد۔ (۴ — ۶ — ۲۲) (۲ — ۵ — ۲) کسیکہ ایمان آرد و عمل صالح کند بہشت خواہد رفت (۱۴ — ۲۹ — ۲) (۲۱ — ۳۳ — ۲) (۱۲ — ۱۱ — ۱)

ایمان و عمل صالح خیلے اجر پیدا دارد (۵ — ۲ — ۱۴) (ایمانداران)

ایمانداران۔ ایمانداران و کنندگان عمل نیک داخل بہشت خواہند شد (۱۲ — ۱۱ — ۲۰)

(۱۷-۲۲-۴۰) ایشان چه جزا و اجر یابند (۸-۷-۵) آنانکه ایشان نیکی

بمال جهان جهاد کنند اجر یابند و بجنت خواهند رفت (۱۰-۹-۱۱)

ایوب - یکی از انبیا بوده و وی یاد کرده شده (۲-۴-۲۳) بوقت عذاب

رب خود را یاد کرده و از ان هر آسایش او موجود شد (۱۷-۲۱-۶)

(۲۳-۱۳-۴۰) پای بر زمین زد پایش چشمه آب پیدا شد (ایضاً) صابر بود

و بنده صالح (ایضاً)

ب

بابل - هاروت و ماروت ساحران بابل بودند (۱-۲-۱۲)

باران - بر آرسانیدن کافران (۱-۲-۲) فرشتگان بر قوم لوط باران سنگ

باریدند (۱۲-۱۰-۷) باران چه فائده میرساند (۱۳-۱۴-۲) - کشت باران

سبز شد که زمین خشک را سبز میکند (۱۷-۲۲-۸)

باقیات الصالحات - اعمال نیک (۱۵-۱۸-۶) نزد پروردگار اولیتر (۱۶-۱۹-۵)

(صالح) (عمل)

بتان - از انسان بتان بهتر نیستند (۹-۷-۲۴)

بت پرستی - در آخر پشیمانی و افسوس آرد (۲-۳-۳۰) قوم جن انسان را به

بت پرستی خود تابع کرده اند (۸-۶-۱۵)

بخت نصر - بادشاهی کافر - اشاره باو و عزیر (۳-۲-۳۵) اشاره به غلبه بخت نصر

بر بنی اسرائیل (۱۵-۱۷-۱)

بُخل - بخل بد است و سزاے آن (۴-۳-۱۸) (۵-۴-۶) (۲۷-۵۷-۳)
کسے کہ بُخل میکند بر نفس خود میکند (۲۶-۴۷-۴)

بدبخت - بروز قیامت بدبخت و شقی چہ عذاب در دوزخ خواہند دید (۱۲-۱۱-۹)

بدخوئی - سزائے بدخوئی در زنان (۵-۴-۶)

بدر - اشارہ بجنگ بدر (۳-۳-۲) در جنگ بدر اللہ تعالے لشکر ملائکہ برائے
مدد مسلمانان فرستادہ (۴-۳-۱۳) اشارہ بجنگ بدر (۴-۳-۱۷)
در این جنگ اللہ براے مسلمانان آب بارد (۹-۸-۲) در این جنگ
محمد مشت خاک بطرف دشمن انداخت و دشمن شکست خوردہ (ایضاً)
در این جنگ محمد و دیگر مسلمانان را اللہ او کافران بسے اندک می نمود
(۱۰-۸-۵) در جنگ بدر شیطان از دست ابوجہل بگریخت (۱۰-۶)

بدی - بدی کنندہ لازم (۵-۴-۱۸) سزاے بدی (۹-۷-۱۲) جزائے
بدی بدیست (۲۵-۴۲-۲)

برق - برق و رعد بر ترسانیدن کافران ہست (۱-۲-۲) بنی اسرائیل را برق
گرفتہ بود (۱-۲-۶) برق و رعد اللہ تعالیٰ براے خوف پیدا کرد (۱۳-۱۳-۲)

بروج - در آسمان زینت دادہ شدہ اند (۱۴-۱۵-۱) سورۃ البروج (۳۰-۸۵)

بزرگی - بعضے بر بعضے بزرگی دادہ شدہ اند (۱۵-۱۷-۲)

بغی - ہر کس کہ بغی و سرکشی میکند بر نفس خود میکند (۱۱-۱۰-۳)

بقرہ - سورۃ البقرۃ (۱-۲) حکم اللہ بقوم موسے براے ذبح کردن گاو موصوف
بصفتہاے مقرر (۱-۲-۸) (گاو)

بکّه - (مکّه)

بلد - سورة البلد (٣٠-٩٠)

بگانند - بندگان رحمان چشم آدمیانند و چه اجر خواستند یا (١٩-٢٥-٦)

بنی آدم - اللّه بنی آدم را عزّت و بزرگی داده و سواری بر بحر و بر و روزی پاکیزه هم - (١٥-١٧-٨) (آدم)

بنی اسرائیل - ذکر بنی اسرائیل (١-٢-٥) حکم اللّه با ایشان (-- ٦) از عذاب آل فرعون بنی اسرائیل رهائی داده شدند میخواستند که اللّه را عیان بینند - سزای ایشان - منّ و سلوٰے بر ایشان نازل شده (ایضاً) اگر در سبت از حد تجاوز کنند بوزینه شوند (-- ٨) از میثاق اللّه برگردند (-- ١٠) سزای ایشان (ایضاً) اللّه بسیار آیتها با ایشان داده (٢-٢-٢٦) بعد وفات موسٰے جالوت بر بنی اسرائیل غارت آورده (-- ٣٢ و ٣٣) اللّه عهد و پیمان از ایشان گرفته (٣-٣-٩) هر طعام بر بنی اسرائیل حلال بود (٤-٣-١٠) اللّه با ایشان میثاق کرده بعد مدتے ایشان گمراه شدند (٦-٥-٣) حکم با ایشان در ممات قتل مردم (-- ٥) اللّه مهربانی بسیار با ایشان کرد (١١-١٠-٩ و ١٠) سوره بنی اسرائیل (١٥-١٧) حکم اللّه با ایشان برای یافتن بلندی و بزرگی دوباره (١٥-١٧-١) وعده اللّه با ایشان بجانب طور - منّ و سلوے بر ایشان نازل شده (١٦-٢٠-٧) بنی اسرائیل رسول خود را کشتند و خراب کردند (٦-٥-١٠) داؤد و عیسٰی بر

از بنی اسرائیل که کافر بودند لعنت کردند (- - ۱۱) موسیٰ با بنی اسرائیل
بسلامت عبور دریا میروند (۹ - ۷ - ۱۶) الله موسیٰ را کتاب داد
و هادی بنی اسرائیل کرده (۱۵ - ۱۷ - ۱) بنی اسرائیل وارث تمام
ملک مصر شدند (۱۹ - ۲۶ - ۳) موسیٰ و هارون بنی اسرائیل را
بشام بردند (- - ۲) الله بنی اسرائیل را کتاب و حکم و نبوت داد
اما آخر ایشان سرکشی و نافرمانی کردند (۲۵ - ۴۵ - ۲) الله موسیٰ را
وارث بنی اسرائیل کرده (۲۶ - ۱۴۰ - ۶) (موسیٰ)

بنی عمرو - اشاره به بنا کردن مسجد نبوی در محله بنی عمرو بن عوف (۱۱ - ۹ - ۱۳)

بنی نضیر - اشاره به بنی نضیر که قومے از یهود بودند و بدخواهی محمدؐ کردند
(۲۸ - ۵۹ - ۱)

بوزینه - بنی اسرائیل که در سبت از حد تجاوز کردند بوزینه شدند (۱ - ۲ - ۸).
یهود بشکل بوزینه بدل شدند (۹ - ۷ - ۲۱) کافران صورت بوزینه
و خنزیر گرفتند (۶ - ۵ - ۹) (اصحاب سبت) (بنی اسرائیل)

بهشت - جای خوش (۱ - ۲ - ۳) جای اول آدم (- - ۴) احوال بهشت و
دوزخ (۲۳ - ۳۸ - ۴) (جنت)

بے ایمانان - الله ایشان را در کدام حالت گذاشته (۲۳ - ۳۶ - ۱)

بے بیان - احکام و آداب برای بے بیان نبی (۲۱ - ۳۳ - ۴)

بیت الحرام - کعبه بیت الحرام است (۶ - ۵ - ۱) (۷ - ۵ - ۱۳)

بیت الله - کعبه (سپ - ۳ - ۱۰)

بیت المقدس ـ قبلہ اول مسلمانان (۲-۲-۱۷)

بے دینان ـ صابئین ـ اگر با اللہ ایمان دارند از خوف ایمن باشند (۱-۵-۱۰)

نام اولاد بیدینان نیز بال است (۱۰-۹-۷) (صابئین)

بیعت ـ کسانیکہ بہ رسول بیعت کردند گویا با اللہ بیعت کردند دست اللہ بر دست

ایشان است (۲۶-۲۸-۱۰) بر کدام شرطہا بیعت زنان قبول باید

کرد (۲۸-۶۰-۳)

بینہ ـ سورۃ البینۃ (۳۰-۹۸)

پ

پاپوش ـ موسیٰ وقت دیدن تجلی حق پاپوش بر آورد (۱۶-۱۰-۱)

پردہ ـ رتبت ہاے پردہ چہار مقرر شدند براے اطفال بالغ خواہ نابالغ

(۱۸-۲۴ تا ۸)

پرہیزگاری (تقوی)

پیدایش ـ پیدایش و خلقت انسان از یک نفس (۷-۶-۱۲) (انسان)

پیغمبر ـ آدمی است نہ ملک و ہیچ خزانہ ندارد (۷-۶-۵) پیغمبران

آدمیان بودند و طعام میخوردند (۱۷-۲۱-۱) (رسول) (نبی)

پیمانہ ـ پیمانہ و وزن برابر باید بود ـ اوفوا الکیل والمیزان (۸-۱۱-۱۹)

در باب وزن و پیمانہ (۸-۷-۱۱) ـ (کیل)

ت

تابوت ـ صندوق کہ در ایام موسیٰ و ہارون برکت اللہ بنی اسرائیل

ـــه آمد (۴-۲-۳۲)

تبع - اشاره به تبع پادشاه یمن که کافر بود (۲۵-۳-۴۴-۲)

تخلف - اشاره به جنگ تبوک و دیگران (۱۰-۹-۶)

تجارت - تجارت به رضامندی رواست (۵-۴-۵)

تحریر رقبه - آزاد کردن بنده وقتیکه مومن مومن را بخطا بکشد (۵-۴-۱۳)

تحریم - سورة التحریم (۲۸-۶۶)

ترازو - به ترازوی راست وزن باید کرد (۱۵-۱۷-۴) بروز قیامت

ترازوی عدل مقرر خواهد شد (۱۷-۲۱-۴) (میزان)

تسبیح - هر چیز تسبیح الله میکنند (۱۵-۱۷-۵) بوقت صبح و شام و شب و

باطراف روز تسبیح باید کرد (۱۶-۲۰-۸)

تطفیف - سورة التطفیف (۳۰-۸۳)

تغابن - سورة التغابن (۲۸-۶۴)

تقدیر - چه چیز است - اشاره بدو قسم تقدیر مبدل و غیر مبدل (۱۳-۱۳-۶)

تقوی - تقوی خوب است و جزای آن (۳-۳-۲) جنت برای متقیان

(۴-۳-۱۴) تقوی چه ثواب دارد (۴-۳-۲۰) تقوی

بهتر است (۵-۴-۱۹) تقوی بدی را دور میسازد و نعمت می آرد

(۶-۵-۹) (پرهیزگاری)

تکاثر - سورة التکاثر (۳۰-۱۰۲)

تکبر - تکبر کردن پیش آمد عذاب آرد (۶-۴-۲۲)

تنور۔ جوش میزند و طوفان نوح مے برآید (۱۲-۱۱-۶)

توبہ۔ بوسیلہ توبہ خدا تعالےٰ مے بخشد (۳-۳-۹) بعد شکستن سوگند توبہ قبول نیست (ایضاً) توبہ از جہالت مقبول شود نہ سوائے آن (۴-۴-۳) توبہ کنندگان اجر مؤمنان گیرند (۶-۴-۲۱) توبہ غفران مے آرد (۴-۵-۶) بعد گناہ توبہ باید کرد و بر آن نپاید (۷-۶-۵) توبہ بعد آن بدی غفران آرد (۔-۔-۶) (۹-۷-۱۹) سورۃ التوبہ (۱۰-۹) اللہ توبہ بندگان قبول میکند (۱۱-۹-۱۳) توبہ از رب باید خواست کہ فائدہ دارد (۱۲-۱۱-۱) کسیکہ توبہ میکند خدا او را مے بخشد (۱۹-۲۴-۱) گفتگوے عاد و ہود با قوم خود در باب توبہ (۱۲-۱۱-۵) اللہ توبہ بندگان قبول میکند (۲۵-۴۲-۳) توبہ بہتر است برائے انسان (۲۸-۶۶-۲)

توریت۔ بر توریت ایمان آوردن واجبست (۱-۲-۵) توریت بموسےٰ دادہ شدہ (۔-۔-۱۱) توریت و انجیل از اللہ نازل شدند (۳-۳-۱۰) در ان ہدایت و نور نازل شدہ (۶-۵-۷) منافقان کہ قرآن را نہ توریت کار بار بستہ میکردند (ایضاً) کسانیکہ توریت و انجیل را قایم دارند خوب میکنند (۶-۵-۹ و ۱۰) اللہ عیسیٰ را توریت و انجیل آموختہ۔ (۷-۵-۱۵) توریت بر موسےٰ نازل شدہ و در ان ہدایت بودہ (۷-۴-۱۱) (۸-۶-۹) در انجیل و قرآن وعدہ حق موجود است (۱۱-۹-۱۴) در توریت و انجیل خبر دادہ شدہ کہ پیروی محمد باید کرد (۹-۷-۱۹) (انجیل)

توکل - نسبت (۴-۳-۱۷) بر خدا توکل کردن واجب است (۵-۴-۱۱) (۱۳-۱۴-۲) اجر آن در جنت داده خواهد (۲۱-۲۹-۶)

تہجد - یعنی از خواب بیدار شده قرآن خواندن اولیتر است (۱۵-۱۷-۹)

تیمم - چیست و کے رواست (۵-۴-۷) آداب تیمم (۶-۵-۲) (وضو)

تین - سورۃ التین (۳۰-۹۵)

ث

ثعلبہ - اشارہ باحوال ثعلبہ کہ یکے از منافقان بود (۱۰-۹-۱۰)

ثمود - قوم ثمود برخلاف حکم اللہ ناقہ را می کشند (۸-۷-۱۰) ثمود را از کشتن ناقہ منع میشود - ناقہ معجزہ از سنگ بر می آید و بچہ میسید (۱۲-۱۱-۶) ثمود ناقہ را مے کشند و سزا مے یابند (ایضاً) رسول بایشان فرستادہ شدہ (۱۳-۱۴-۲) ثمود یعنی اصحاب الحجر و سزائے ایشان (۱۴-۱۵-۶) اللہ ناقہ بطور دلیل بہ ثمود داد کہ آنرا کشتند (۱۵-۱۷-۶) عاد و ثمود بعد نوح آمدند گفتگوئے بآن قوم (۱۸-۲۳-۳) ثمود ہلاک کردہ شدند (۱۹-۲۵-۴) قصہ احوال ثمود و صالح و ناقہ او (۱۹-۲۶-۸) قصہ ثمود برادر ایشان صالح و گفتگوئے او بقوم خود کہ آخر ہلاک میشود (۱۹-۲۷-۴) اشارہ بقوم ثمود (۲۰-۲۹-۴) ثمود و عاد کہ تکبر کردند خراب شدند (۲۴-۴۱-۲) ثمود ناقہ رسول خود کشتند و از ان بر ایشان عذاب رسید

(۳۰-۱۹-۷) تکرار قوم با رسولان خود (ایضاً) (عاد) (صالح) (ناقہ)
ثواب - ثواب دنیا و آخرت پیش اللہ است (۵-۶-۱۹) (عمل) (حسبہ!)

ج

جاثیہ - سورۃ الجاثیہ (۲۵-۴۵)

جالوت - بعد وفات موسیٰ جالوت بر بنی اسرائیل تاخت آوردہ و غارت کرد (۲-۲-۳۲ و ۳۳) جالوت از دست داؤد کشتہ شود (۲-۲-۳۳) (داؤد)

جانور - جانوران - گوش جانوران بریدن یکے از رسمہائے کافران بود (۵-۴-۱۸) در احرام شکار جانوران حرام است اگر کسے عمداً کند او را کفارت باید داد (۷-۵-۱۳) کدام جانوران حرام اند (۹-۶-۱۷) مردمان لاعقل از جانوران ہم کمتر و بدتر ہستند (۹-۸-۳) کافران از جانوران ہم بدتر اند (۱۰-۸-۷) جانوران برائے انسان آفریدہ شدند (۱۴-۱۶-۱) از پوستہائے جانوران جامہا ساختہ میشوند (۱۴-۱۶-۱۱) جانوران برائے مردمان باعث عبرت ہستند (۱۴-۱۶-۹) جانوران برائے سواری و طعام بکار مے آیند (۲۴-۴۰-۹) (انعام)

جاهد - (جہاد)

جاهلا - جاہلا نکہ بر دین خندہ میکنند چہ عذاب بینند (۷-۴-۸) (مجلس)
جاہلا نکہ در دین عیب گیرند ہرگز نباید نشست (ایضاً)

جبریل - بر جبریل و میکائیل ایمان آوردن واجب است (۱-۲-۱۲) (جبریل قرآن)

وحی آورده (ایضاً) اشارہ بگریختن شیطان از دست ابوجہل در جنگ بدر وقتی که او جبرئیل و میکائیل را دید (۱۰-۸-۶) (روح القدس)

جد بن قیس - اشاره به جد بن قیس که یکے از منافقان بود و از سفر جہاد بھانہ کرده (۱۰-۹-۷)

جزا - جزاے اعمال نیک چیست و برا بد چه (۸-۶-۲۰) (۱۱-۱۰-۱) (۱۱-۱۰-۳) اللہ بہر کس جزاے عمل او میدهد (۱۳-۱۴-۷)

جزیہ - جزیہ چیست و براے چه باید (۱۰-۹-۴)

جمعہ - سورة الجمعہ (۲۸-۶۲) بعد آذان براے نماز جمعہ شتاب باید رفت تا خطبہ شنیده شود (۲۸-۶۲-۲)

جن - انسان را جن براے بت پرستی خود تابع کرده اند - (۸-۶-۱۵) براے جن ہم رسول فرستاده شده (-- ۱۶) بعضے جماعت جن داخل آتش شوند (۸-۷-۱۴) جن بدوزخ ہم میروند (۹-۷-۲۱) قوم جن از نار سموم خلق شده اند (۱۴-۱۵-۱۳) اگر انس و جن جمع شوند مانند قرآن دیگرے آوردن نتوانند (۱۵-۱۷-۱۰) چندے از جن براے شنیدن قرآن آمدند و مسلمان شدند (۲۶-۴۶-۴) جن از آتش پیدا شده اند و انسان از خاک (۲۷-۵۵-۱) سورة الجن (۲۹-۷۲) (انس)

جنات عدن - (جنت)

براے مومنان جنات عدن وعده کرده شده (۱۰-۹-۹) آنجا چه آسایش موجود است (۲۴-۳۵-۴)

جودی - جبل جودی که کشتی نوح بعد شش ماه بران قرار گرفت در ملک شام (۱۲-۱۱-۹)

جهاد - جهاد باید کرد (۲-۲-۲۷ و ۳۲) جهاد بزور نیست (۳-۲-۳۴) جهاد چه اجر دارد (۵-۳-۱۰ و ۱۱) (--۱۳) کدام کس را جهاد معافست (ایضاً) حکم جهاد کے صادر شده (۹-۸-۱) جهاد باید کرد تا وقتیکه کافران بے زور شوند (۱۰-۸-۵) جهاد چه ثواب دارد (۱۰-۱-۱۰) بمال و جان جهاد کردن اولیتر است (۱۰ و ۹-۲-۷) جهاد کننده خیلے اجر بیند (۱۰-۹-۳) با کفار و منافقین جهاد کردن رواست (--۱۰) در راه خدا بمال و جان جهاد کردن بهتر است و خیلے اجر دارد (۲۸-۶۱-۲) (جنگ) (فی سبیل الله)

جهد - هر کسیکه جهد و محنت میکند برائے جان خود میکند (۲۰-۲۹-۱)

جهنم - جهنم از جن و انس پر کرده خواهد شد (۱۲-۱۱-۱۰) جهنم برای ایشانست که پیروی شیطان کنند - آن هفت دروازه دارد (۱۴-۱۵-۳) در جهنم چه عذاب میرسد (۱۸-۲۳-۴) جهنم برائے کافران تیار شده (۱۶-۱۹-۱۲) کافران در جهنم چه سزا بینند (۲۲-۳۵-۴) کافران داخل جهنم شوند و عذاب بینند (۲۴-۵۲-۱) (دوزخ)

چ

چشم - دل و چشم و گوش هر یک سوال کرده خواهد شد (۱۵-۱۷-۴)

چهل - بر بنی اسرائیل تا چهل سال زمین شام حرام شده و ایشان در جنگل بودند (۶-۵-۲۴)

ح

حاقه - سورة الحاقة (۲۹-۶۹)
حبش - اشاره برفتن هشتاد مسلمانان بحبش از ظلم کافران و آمدن بادشاه آنجا بدین اسلام (۶-۵-۱۱)
حج - ذکر حج (۲-۲-۱۹ و ۲۴ و ۲۵) تا حج پاک شریف است (۱ - - ۲۵) مناسک حج (ایضاً) حج یعنی زیارت مکه لازم (۴-۳-۱۰۰) بروز حج یعنی عید قربان اشتهار شده که بمشرکان صلح نباید کرد (۱۰-۹-۳) سورة الحج (۱۷-۲۲) حج گذاردن و ذبح کردن جانوران حلال (۱۷-۲۲-۴)
حجارة - (سنگ)
حجر - سورة الحجر (۱۴-۱۵) اصحاب الحجر (۱۴-۱۵-۶) (سنگ)
حجرات - سورة الحجرات (۲۶-۴۹)
حدید - سورة الحدید (۲۷-۵۷) (آهن)
حرام - چه چیزها برای خوردن حرام شدند (۲-۲-۲۱) تا ماه‌های حرام یعنی حرمت داده شده (- - ۲۴ و ۳۶) مردار و خون و گوشت خنزیر و چند چیز دیگر برای خوردن حرام شدند (۶-۵-۱)

از جانوران کدام حرام شد (۸-۶-۱۷ و ۱۸) بر یہودان کدام حرام شدند (ایضاً) چه کارها حرام شدند (--۱۹) در ہمہ سال چہار ماہ حرام شدند که دران با یکدیگر جنگ کردن گناہ ہست ولاکن با مشرکان رواست (۱۰-۹-۵) چه چیزہا حرام شدند - مردار و خون و خنزیر (۱۴-۱۶-۱۵) بر یہودان ہم چیزہاے حرام بیان کرده شدند (ایضاً) خود را کشتن حرام شده (۵-۱۷-۱۴) (بیت الحرام) (شہر الحرام) (مشعر الحرام) (مسجد الحرام)

حُرمت - به شہر الحرام وبیت الحرام ومسجد الحرام وہدیہ یعنی نیاز کعبه حرمت باید داد (۶-۵-۱)

حسد - حسد خوب نیست (۵-۴-۵) (--۸)

حسنات - یعنی نیکیہا بدیہا را مے برند (۱۲-۱۱-۱۰) (نیکی)

حشر - بعضے احوال روز حشر (۱۶-۱۹-۵) بروز حشر موت را بصورت پیش آورده ذبح خواہند کرد ہمانوقت کافران ناامید خواہند شد - (--۱) احوال روز حشر - آن روز حالت گنہگاران چه خواہد شد (۱۶-۲۰-۵) ہمان روز یاجوج وماجوج بیرون خواہند آمد (۱۷-۱۸-۷) سورة الحشر (۲۸-۵۹) احوال روز حشر (۲۹-۶۹-۲) (قیامت)

حِطة - یعنی گناه برطرف شود (۱-۲-۶) بنی اسرائیل حِطة را بسہو حنطة گفتند (ایضاً)

حق - حق چیز کسان بموجب خویشان او باید کرد (۵-۴-۲) حق و باطل
بیان و تشریح آن (۱۳-۱۳-۲)

حکم - با عدل حکم باید کرد (۵-۴-۸) الله بهترین حکم کننده است
(۱۱-۱۱-۱۱)

حکمت - بیبا خوبست (۳-۲-۳۷) رسولان مردمان را حکمت آموختند
(۲-۳-۱۱) الله برسول خود حکمت آموخته (۲۸-۶۲-۱) بحکمت دعوت
الله (۱۶-۱۴-۲)

حلال - پیوسته حلال باید خورد (۲-۲-۲۱) چه جانوران برای خوردن حلال
شدند (۶-۵-۱) چه چیزها برای خوردن حلال شدند (ایضاً) طعام
اهل کتاب حلالست (ایضاً) زنان پاکدامن از مسلمانان و دیگر اهل
کتاب برای نکاح جائز (ایضاً) از حلال پرهیز کردن بدست (۶-
۵-۱۲) در احرام شکار ماهی حلال است (۷-۵-۱۳) جانوری
که به نام الله کشته شده حلالست (۸-۶-۳ و ۱۶) الله رزق فرستاد
و مردمان از آن حلال و حرام ساختند (۱۱-۱۰-۶) حلال و حرام (ایضاً)
رزق حلال باید خورد و شکر نعمت الله باید کرد (۱۴-۱۶-۱۵)

حم - سوره حم (۲۴-۴۱-۱)

حمد - الحمد سورۀ فاتحه که سوره اول است (۱-۱)

حمل - چون حوا را حمل شد ابلیس آدم و حوا را می ترسانید (۹-۷-۲۴)

حنیف - ابراهیم حنیف بود نه یهود و نه نصرانی (۳-۳-۷) کسانی که

ابراہیم واشتند (۱۱-۱۰-۱۱)

حُنَین - در جنگ حُنین اللہ مسلمانان مدد کردہ (۱۰-۹-۱۴)

حوّا - (آدم)

حواریون - تعلق بہ عیسیٰ داشتند (۳-۳-۵) گفتگوئے عیسیٰ با ایشان (۷-۵-۱۵)

حُوت - صاحب الحوت یعنی یونس (۲۹-۶۸-۲) (ماہی)

حیات - دُنیا و آخرت - حیات دنیا (۱-۲-۱۰) غرور ست (۴-۳-۱۹)

حیات دُنیا لہو و لعب است و حیات آخرت بہتر ست (۷-۶-۱۴)

حیات دُنیا آب باران ست (۱۱-۱۰-۳) کسانیکہ ارادہ حیات دنیا دارند در آخرت بدوزخ خواہند رفت (۱۲-۱۱-۳) حیات دنیا و آخرت ہیچ نیست (۱۳-۱۳-۳) کسانیکہ حیات دنیا را دوست دارند گمراہ ہستند (۱۳-۱۴-۱) حیات دنیا مانند آب ست کہ از آسمان بر زمین می آید (۱۵-۱۸-۶) حیات دنیا لہو و لعب است و حیات آخرت زندگانی باقی ست (۲۱-۲۹-۷) حیات دنیا لہو و لعب است و متاع غرور (۱۹-۴۷-۱۴) (۲۷-۵۷-۳) (آخرت) (دنیا)

حیض - حیض حیثیت - آدمی را ناپاک میکند (۲-۲-۲۸)

خ

خاتم النبیین حضرت محمدؐ آخرین نبیا ست (۲۲-۳۳-۵)

(۲-۵-۱۵) (باشد)

خوف - هرکه خوف خدا کند بهشت خواهد رفت (۱۳-۱۴-۳)

خیانت - خیانت بد است و لایق نبی نیست (۴-۳-۱۷) خیانت کردن گناه است (۵-۴-۱۶) در امانت خیانت نباید کرد (۹-۸-۳)

خیر - خیر و شر همه از الله است (۵-۵-۱۱) خیر از الله است و شر از نفس انسان (ایضاً) خیر و ضرر همه را الله رسانیدن میتواند (۷-۶-۲)

خیرات - خیرات با ایذا بد است (۳-۲-۱۴۶) در خیرات نیت واجب است (ایضاً) خیرات مشابه باران است (ایضاً) خیرات از چیزهای حلال باید بود نه حرام - از چیزهای پاک باید بود نه خبیث (۳-۲-۳۷) خیرات ظاهر خواه مخفی خوب است (ایضاً) (۳-۱۴-۵) (صدقه)

د

دار الآخرة - دنیا بهتر است (۹-۷-۲۱) دار الآخرة برای پرهیزگاران خوب است (۱۳-۱۴-۱۲) دار الآخرة برای آن کسان است که درین دنیا بلندی نخواهند و فساد نکنند (۲۰-۲۸-۵) (آخرت)

دار السلام - الله مؤمنان را به دار السلام دعوت میکند (۱۱-۹-۳)

داؤد - داؤد جالوت را کشته (۲-۲-۳۴) بر داؤد زبور نازل شده (۶-۲-۲۳) بر زبان داؤد بعضی از بنی اسرائیل را لعنت کرده بود

لعنت میکنند (۶-۵-۱۱) قصہ ماہیان در زمان داؤد (۹-۷-۲۱)
بداؤد جبال و دادہ شدہ در زبور ہم (۱۵-۱۰-۶) داؤد و سلیمان را حکم و علم
داده شد۔ جانوران مطیع او گشتند (۱۷-۲۱-۶) داؤد زرہ آہن
ساخت خود میساخت (ایضاً) اللہ داؤد و سلیمان را علم داد (۱۹-۲۷-۲)
فضل اللہ بداؤد بود۔ مرغہا با وے میپریدند و آہن در دست او موم
میشد (۲۲-۲۴-۳) معاملہ مابین دو فرشتہ برائے فیصلہ داؤد
میآید (۲۳-۳۸-۲)

دجال عیسیٰ دجال را بروز قیامت خواہد کشت۔ اشارہ بان فتنہ (۶-۷-۲۲)

دخان سورۃ الدخان (۲۵-۴۴) (دود)

دختر۔ از پیدا شدن دختر بعضے را روی سیاہ میشود۔ نفرت دختران بد است
(۱۴-۱۶-۱۷)

درجات۔ برائے رسولان ہم درجات مقرر شد (۳-۲-۳۳) پیش اللہ درجات
مردمان مقرر ہستند (۴-۴-۱۷) برائے اعمال ہر یک درجات
معین اند (۸-۷-۱۱) در انسان درجات مقرر شد (-۲۰)

درخت۔ درخت ممنوع با آدم (۱-۲-۴) (۸-۷-۲) درخت ملعون
در قرآن قوم است کہ بروز قیامت طعام کافر است (۱۵-۱۷-۶)

درگذشتن۔ از تقصیر درگذشتن کار نیک است (۱۴-۱۵-۶)

دروغ۔ (افترے) (کاذبان)

درویش۔ قصہ درویش در ایام موسے (۹-۷-۲۲)

دریا ـ دریاے شیرین و تلخ ـ از آن گوشت و جواهر پیدا میشود (۲۲-
۳۵-۲) دریاے قلزم که فرعون با لشکر در آن غرق شد (۹-۷-۱۳۰)

دزد ـ مرد یا زن که دزدی کند چه سزا باید داد (۶-۵-۴۰)

دست ـ دست بریدن سزاے دزدی (۶-۵-۴۰) دست اللہ تنگ یا بسته
نیست چنانچه یهود گفته اند (۶-۹) سفیدی دست (ید بیضا)
معجزه موسی (۹-۷-۱۳۰) دست الله بر دست بیعت کنندگان
(۲۶-۴۸-۱۰) (ید)

دعا ـ از درگاه الهی دعا خواستن بر بندگان واجب (۱۲-۲-۳۰۰۴) (۴-
۳-۲۰) از الله بتضرع و خفیه دعا باید خواست (۸-۷-۵۵) انسان
بعضے دعا میخواهد که براے او بد است (۱۵-۱۷-۲)

دفن ـ زاغے بقابیل پسر آدم دفن کردن لاش میے آموزد (۶-۵-۵)

دل ـ چشم و گوش و دل هر یک سوال کرده خواهد شد (۱۵-۱۷-۳۶)

دنیا ـ حیات دنیا و آخرت (۱-۳-۱۰) دنیا وقت عمل است (۲۹-۶۷-
۳۳) متاع حیات دنیا (۳-۳-۱۴) حیات دنیا فریب است (۲۷-
۵۷-۱۹) کسانیکه بر حیات دنیا راضی هستند در آتش جاے خواهند
یافت (۱۱-۱۰-۸) کسے که اراده دنیا میکند باو هرچیز داده میشود لیکن
آخر او جهنم میرود (۱۹-۱۷-۲) کسیکه اراده دنیا میکند نابینا است
در آخرت هم نابینا خواهد شد (۱۵-۱۷-۸) دنیا و آخرت کشتزارها
هستند که بدیگران داده شده اند (۲۵-۴۲-۳۰) (حیات) (آخرت)

دوازده - دوازده قوم موسے (۱-۲-۷) دوازده چشمه از سنگ پیدا شوند (ایضاً) الله دوازده سردار از بنی اسرائیل پیدا کرده (۶-۵-۳)
دوازده چشمه برائے دوازده قبیله یهود (۹-۷-۲۰) دوازده اسباط وقبیله از یهودان (ایضاً)

دُود - بروز قیامت دود پیدا خواهد شد که مردمان را بیهوش و دیوانه خواهد کرد (۲۵-۴۴-۱)

دوزخ - احوال دوزخ و کدام کس داخل آن شود (۱۶-۱۹-۵) دوزخ و بهشت چه عذاب و لذت دران موجود است (۲۵-۴۴-۳) (جهنم)

دهر - سورة الدهر (۲۹-۷۶)

دهری - دهری هیچ علم ندارد و کار بر گمان میکند (۲۵-۴۵-۳)

دِین - دین و ملت ابراهیم بهتر و قایم (۱-۲-۱۶) شبه در دین از کسے نباید شنید (۴-۳-۱۰) از مجلس جاهلان که بر دین عیب گیرند باید گریخت (۷-۶-۸) در دین فرق نباید کرد - دین محمد ملت ابراهیم حنیف است (۸-۶-۲۰) دین الحق یعنی دین اسلام از همه بهتر است (۱۰-۹-۵) در بحث آن دین استهزا و مسخری کردن گناه است (۷-۸) بعضے در دین محمد شک مے آورند (۱۱-۱۰-۹۱) دین القیم یعنی دین درست کدام است وصف آن - (۲۱-۳۰-۴) (اسلام)

دَین - (قرض)

ذ

ذاریات - سورہ الذاریات (۲۶-۵۱)

ذکر - اللہ را یاد باید کرد (۲-۲۰-۱۸) ذکر در مناسک حج (۱-۵-۲۰) عاقلان نشسته وایستاده ذکر اللہ میکنند (۴-۳-۲۰) بعد نماز نشسته یا ایستاده ذکر باید کرد (۵-۴-۱۵) ذکر نعمت اللہ باید کرد (۶-۵-۲) اللہ را در دل جان خود یاد باید کرد (۹-۷-۲۴) بذکر اللہ طمانیت قلوب میشود (۱۳-۱۳-۴) اللہ تعالی خود ذکر بر نبی نازل میکند (۱۴-۱۵-۱۱) ذکر کنندگان اہل مغفرت هستند (۲۹-۷۴-۲) ذکر اسم رب از همه اولیٰ تر است (۲۹-۷۶-۲)

ذوالقربیٰ (قریبان)

ذوالقرنین نام بادشاہے قصہ او (۱۶-۱۸-۱۱) درمیان دو دیوار آمی که یاجوج و ماجوج آنجا می باشند (آہن و مس وغیرہ سد مے بندد (ایضاً)

ذوالکفل - یکے از انبیا صابر بوده (۱۷-۲۱-۶)

یعنی یونس و ذکر او ۱۷-۲۱-۶) (یونس)

ر

راسخان - مومنان و راسخان چه اجر ببینند (۶-۴-۲۲)

راشدا - کدام مردمان راشد باید گفت (۲۶-۴۹-۱)

راعِنا ـ یعنی بطرفِ ما متوجہ باش ـ این لفظ ممنوع شدہ و بجاے آن برائے اُنظُرنا حکم شدہ (۱-۲-۱۰۴) یہودان این لفظ را بہ بدی استعمال میکردند (۵-۴-۴۶)

راهبان ـ رُهبان و عالمان که مال مردم بظلم میخورند عذاب خواهند دید (۱۰-۹-۳۴)

ربّ ـ ربّ العالمین کیست (۱-۱-۱) (۱۹-۲۶-۲۳) (۲۴-۴۱-۲۰) (اللہ) (کلمات ربّ)

رِبا ـ یہودانرا از گرفتن ربا یعنی سود منع شدہ (۶-۴-۲۲) ربا نباید گرفت که حرامست (۳-۲-۳۸) (۴-۳-۱۳۰) ربا فی الحقیقت مال مردمانرا نمی افزاید (۲۱-۳۰-۳۹) (سُود)

رِجس ـ اللہ بر بیعقلان پلیدی مے آرد (۱۱-۱۰-۱۰۰) خمر و میسر یعنی شراب و قماربازی رجس هستند (۷-۵-۹۰)

رحمان ـ عرب نام اللہ رحمان میدانستند (۱۵-۱۷-۱۱۰) اولاد برای رحمان لایق نیست (۱۶-۱۹-۹۲) بعضے کافران میگفتند که رحمان پسر گرفته است (۱۷-۲۱-۲۶) بندگان رحمان کیستند (۱۹-۲۵-۶۳) سورة الرحمان (۲۷-۵۵) (اللہ)

رزق ـ اللہ رزق فرستادہ و مردمان از آن حلال و حرام ساختند (۱۱-۱۰-۵۹) رزق هر بندہ بر اللہ است و در کتاب مرقوم است (۱۲-۱۱-۶) کشایش و تنگی رزق در دست اللہ است (۱۳-۱۳-۲۶) بعضے از بعضے در رزق زیادہ تراند (۱۴-۱۶-۷۱) رزق در دست اللہ است و کسب خویش

اوست (۱۵-۱۷-۳) اللہ رزق میرساند و آن بہتر است (۱۹-۲۰-۸)
رزق از پیش اللہ باید جُست (۲۰-۲۹-۲) اللہ بہ ہر انسان و حیوان
رزق میرساند (۲۱-۲۹-۶) کُشادگی و تنگیِ رزق حسب مرضی اللہ است
(۲۲-۳۴-۵) (۲۴-۳۹-۵۲)

رستن، خیزن - بعد موت مردگان خواہند برخاست (۱۲-۱۱-۱) (حشر) (قیامت)

رسمہا - بعضے رسمہائے کافران (۵-۴-۱۸) رسمہائے کافران کہ برائے
نیاز بُتان میکردند (۷-۵-۱۴)

رسول - رسولان - کسیکہ عدوے رسولانست کافر است (۱-۲-۱۲) رسول مردمانرا
کتاب و حکمت می آموزد (۲-۲-۱۸) بر ہمہ رسولان ایمان باید کرد (۳-۲-۴۰)
رسول گوئی احسان اللہ است بر مؤمنان (۴-۳-۱۶) رسول برائے آنست
کہ مردمانرا باطاعت اللہ راغب کند (۵-۴-۹) کسیکہ فرمانبرداری
رسول کند چہ اجر بیند (ایضاً) رسول برائے مردمان بشیر و نذیر است
(۶-۵-۳) بر ہمہ رسولان اعتبار باید کرد (۶-۴-۲۱) رسولان برائے مردمان
بشیر و نذیر اند (۶-۴-۲۳) (۷-۶-۵) رسول برائے رسانیدن پیغام
اللہ فرستادہ شد (۶-۵-۱۰) چون رسول بہ بنی اسرائیل فرستادہ شد
اورا کشتند و خراب کردند (ایضاً) رسول پیغامبر است (۷-۵-۱۳)
بسیارے از رسولان ایذا دادہ شدند و کاذب پنداشتہ شدند (۷-۶-۱۴)
سوائے اللہ ولی و شفیع نیست (- - ۶) اللہ بر ہمہ رسولان ہدایت و کتاب
و حکمت و نبوت دادہ (- - ۱۰) رسولان برائے ظاہر کردن آیات

اللہ می آیند (۹-۷-۱۴) رسول کریم امی بود یعنی چیزے نخوانده بود
(۹-۷-۱۹) پیروی رسول کردن بهتر است در توریت و انجیل از او خبر داده
شده (ایضاً) رسول برائے اُمت مشفق و مهربان است (۱۱-۹-۱۶)
رسول برائے هر امت است و انصاف میکند (۱۱-۱۰-۵) رسولان که پیشتر
فرستاده شده بودند همه ازواج و اولاد داشتند (۱۳-۱۳-۶) قبل ازین
رسولان برائے گناهگاران فرستاده شده اند (۲۱-۳۰-۵) رسولان چه کار
مقرر شده (ایضاً) رسول فقط برائے رسانیدن پیغام است (۱۲-۱۴-۶)
رسول بزبان قوم فرستاده میشود (۔-۔-۱) الله برائے هر امتے رسول فرستاده
(۱۴-۱۶-۵) قبل ازین هم بچند امت ها رسول فرستاده شده اند (۔-۔-۱) رسول
برائے دادن بشارت و خوف فرستاده شده (۱۵-۱۸-۸) الله از ملائک
انسان برائے خود پیغامبرے گزیند (۱۷-۲۲-۱۰) سوال کافران درباب
رسول و قرآن (۱۸-۱۵-۱) جواب باری تعالی که همه رسل آدمیان بودند
و طعام میخوردند (۔-۔-۲) رسول فقط برائے رسانیدن پیغام است (۲۰-۲۹-۲)
پیروی رسول بر مومنان واجب است (۲۱-۳۳-۶) محمد رسول خداست (۲۲-۳۴-۵)
بنده خدا بوده اول مسلمانان (۲۳-۳۹-۲) رسول ازان فرستاده شد که
او را مدد و عزت و بنده و الله را یاد کنند (۲۶-۴۸-۱) رسول الله شاهد
و مبشر و نذیر است (۲۶-۴۸-۱) الله میان امیان رسول پیدا کرده و او را
کتاب و حکمت داده (۲۸-۶۲-۱) (نبی) (انبیاء)

رشک - رشک بر کسے کردن خوب نیست (۵-۴-۵)
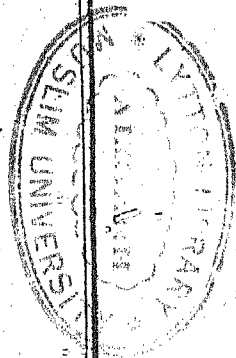
رعد - برق و رعد بر اثر رسانیدن کافر انست (۱-۲-۲) سورۃ الرعد (۱۳-۱۳) رعد تسبیح حمد او میخواند (۱۳-۱۳-۲) (برق)

رمضان - ماه مبارک (۲-۲-۲۳) قرآن در ماه رمضان نازل شده (ایضاً) قرآن بشب قدر در ماه رمضان نازل شده (۳۰-۹۷-۱)

رنگ - نصارا رنگ زرد برائے نشان دین بکار مے برند (۱-۲-۱۶۵)

روح - چه چیز است - از امر رب است (۱۵-۱۷-۱۰)

روح القدس - عیسیٰ بروح القدس مدد داده شده (۱-۲-۱۱) (۳-۲-۳۳) (۷-۵-۱۵) روح القدس قرآن از بالا مے آرد و برائے ہدایت و مژده مومنانست (۱۴-۱۶-۱۴) (جبرئیل)

روز حشر - یا روز قیامت - ہمه روزها سفید و سیاه خواهند شد (۴-۳-۱۱) اعمال ہر کس نوشته میشوند و بروز قیامت در ترازو وزن خواهند شد (۸-۷-۱) احوال روز قیامت (۱۵-۱۸-۶) (۱۷-۲۱-۷) پسر و پدر بروز قیامت شامل نخواهند شد (۱۸-۲۳-۶) افعال مردمان روز قیامت در ترازو وزن خواهند شد (ایضاً) ہر قوم بروز قیامت حسب کرده خود جزا خواهد یافت (۲۵-۴۵-۴) مدت روز قیامت پنجاه ہزار سال خواهد بود (۲۹-۷۰-۱) بعضے احوال آن روز (ایضاً) (قیامت) (حشر)

روزه - (صیام)

روم - سورۃ روم (۲۱-۳۰) جنگ روم و فارس با عرب (۲۱-۳۰-۱)

روئے - بروز حشر رویها سفید و سیاه خواهند شد (۴-۳-۱۱) (روز)

ز

زاغ - دفن کردن لاش اول زاغ به قابیل پسر آدم آموخته (۶-۵-۵)

زانی - هر مرد و زن که زانی شود او را یکصد جلد بطور سزا باید زد (۱۸-۲۴-۱) (زنا)

زانیه - بر زانی حلال و بر قوم دیگر حرام است (۱۸-۲۴-۱)

زبور - بر داؤد نازل شده (۶-۴-۲۳) (۱۵-۱۷-۶) (داؤد)

زخرف - سورهٔ الزخرف (۲۵-۴۳)

زراعت - قدرت الله در پیدا کردن زراعتها و غیره آن (۲۱-۳۲-۳)

زقوم - درخت لعنت کرده شده که قوت کافران خواهد شد (۱۵-۱۷-۶)

زکریا - پیغمبر بوده (۳-۳-۴) زکریا و دیگر انبیا برائے هدایت فرستاده شدند (۷-۶-۱۰) زکریا از الله دعا خواسته و او را در پیری پسرے عطا شده (۱۶-۱۹-۱) اولاد و هدایت بر او عطا شده یحیی یاد داده شده کارهاے خیر میکرد (۱۷-۲۱-۶)

زکوٰة - زکوٰة باید داد (۱-۲-۵ و ۱۰ و ۱۳) (۲-۲-۲۲) (۳-۲-۳۸) سزاے آن کس که زکوٰة نمیدهد (۴-۳-۱۸) زکوٰة یعنی حق از پیدایش باغات وغیره باید داد (۸-۶-۱۷) منکران زکوٰة را کافر باید شمرد و ایشان را باید کشت (۱۰-۹-۱) مؤمنان زکوٰة میدهند (-۹) زکوٰة چه اجرے آرد (۶-۴-۲۲) زکوٰة مال را مضاعف میکند (۲۱-۳۰-۴) (صلوٰة)

زلزال - سورة الزلزال (۳۰ - ۹۹) زلزلہ زمین در قیامت (۳۰-۹۹-۱)

زُمَر - سورۃ الزمر (۲۳-۲۹)

زمین - ہرچہ در زمین و آسمان است از اللہ است (۵-۴-۱۱-۱۴) زمین
مقدس کہ موسیٰ بقوم خود برای رفتن آنجا ہی گفت (۶-۵-۴)
بر زمین رزق جانوران مردمان پیدا شدہ (۱۴-۱۵-۲) آدم از جنت
بزمین نقل کردہ (۸-۷-۲) (آسمان)

زن - زنان - زنان پاکدامن از مسلمانان و دیگر اہل کتاب برای نکاح
جائز (۶-۵-۱) زنان پاکدامن برای مردان پاکدامن ہستند و زنان
بدکار برای مردان بدکار (۱۸-۲۴-۳) زنان مومنات را حکم است
کہ حفاظت شرمگاہ خود کنند و زینت خود ظاہر نسازند (۱۸-۲۴-۴)
زنان را باید کہ نہ زینت خود ظاہر کنند و نہ بوقت رفتن پای بر زمین
کوبند (ایضاً) زن خود را مادر گفتن خوب نیست (۲۱-۳۳-۱) کفارت
برای کسی کہ زن خود را مادر گوید (۲۸-۵۸-۱) زنان کافر چون
مسلمان شوند بر مسلمانان حلال اند (۲۸-۶۰-۲) بر کدام شرطہا بیعت
زنان قبول باید کرد (ایضاً) (نساء)

زنا - برای ثبوت زنا بر زنان چہار گواہ ضرور اند (۴-۴-۳) زنا میان
دو مرد یعنی لواطت چہ سزا دارد (ایضاً) زنا فاحش است نزد آن
نباید رفت (۱۵-۱۷-۴) (زانی)

زیادہ گوئی - در دین زیادہ گوئی نباید کرد (۶-۴-۲۳)

س

سایہ۔ ہر چیز را سایہ است کہ سجدہ میکنند (۱۴-۱۶-۶)

سامری۔ قوم موسے را گمراہ میکنید (۱۶-۲۰-۱۴) (موسیٰ)

سبا۔ نام قومیکہ بلقیس ازان بودہ (۱۹-۲۷-۲) سورہ السبا (۲۲-ع۳۴)
بلقیس حاکم آن ملک بود و شہر خوب بود۔ باغ عجیب داشت ابدیتے قہر
اللہ بران قوم و شہر رسید (۲۲-۳۴-۲) (سلیمان) (بلقیس) (ہدہد)

سبت۔ بنی اسرائیل کہ در سبت تجاوز کردند بشکل بوزینہ بدل شدند (۱-۲-۱۰)
اصحاب سبت کہ در شکل بدل شدند (۵-۱۴-۷) بروز سبت شکار
کردن منع بود (۹-۷-۲۱) تعظیم سبت یعنی ہفتہ از اصل در ملت
ابراہیم بودہ در اسلام ہم شد (۱۵-۱۷-۱۶)

سبیل اللہ۔ فی سبیل اللہ (خرچ) (جنگ)

ستارہ۔ ستارہ (نجوم) برائے رہنمائی مردم است (۷-۶-۱۴) یازدہ ستارہ
در خواب یوسف سجدہ میکنند (۱۲-۱۲-۱)

سجدہ۔ در قرآن بر چہاردہ جاہا سجدہ فرض سنت واجب است کہ نشان
آنہا بر حاشیہ قرآن میکنند۔ ہر چیز در زمین آسمانست باللہ سجدہ میکنند
(۱۳-۱۳-۲) (۱۴-۱۶-۶) سورہ السجدۃ (الم ۳۲) یازدہ ستارہ
در خواب یوسف سجدہ میکنند (۱۲-۱۲-۱)

سحر۔ شیاطین بمردمان سحر مے آموختند در ملک سلیمان (۱-۲-۱۲) ہاروت

ہاروت سحر بشے آموختند (ایضاً)

سراب - اعمال کافران مانند سراب و ظلمات اند (۱۸-۲۴-۵)

سریع الحساب - اللہ سریع الحساب است (۱۳-۱۴-۶) (اللہ) ہم

سفر - در سفر نماز کوتاہ کردن رواست (۵-۴-۱۵)

سقر - سقر چیست وانجا چہ حال بگذرد (۲۹-۷۴-۱) (دوزخ)

سکر - در حالت سکر نماز روا نیست (۵-۴-۷)

سکندر - (ذوالقرنین)

سگ - قوم کاذبان تشبیہ بسگ دارند (۹-۷-۲۲) سگ اصحاب کہف (۱۵-۱۸-۳) (اصحاب کہف)

سلام - جواب سلام گفتن ثواب دارد (۵-۴-۱۱) سوا کردن اذان و سلام در خانہ کسے دخل نباید کرد (۱۸-۲۴-۴) اللہ وملائکہ بر نبی صلوا وسلام میگویند (۲۲-۳۳-۷) (دارالسلام)

سلوی - من وسلوی بر بنی اسرائیل نازل میشد (۱-۲-۶) (۹-۷-۲۰) (۱۶-۲۰-۴) (من)

سلیمان - در ملک سلیمان شیاطین بمردمان سحر مے آموختند (۱-۲-۱۲) یکے از رسولان خدا بودہ (۶-۶-۲۲) سلیمان بر ہوا سیر میکند - شیاطین برائے او در دریا غوطہ میزنند و کارہائے مشکل میکنند (۱۷-۲۱-۶) اللہ علم باو دادہ و منطق الطیر آموختہ (ایضاً) سلیمان بوادی النمل بیاید وگفتگوے او با موران (ایضاً) سلیمان صبح وشام در ہوا سیر میکند

دیگر جن خدمت او میکنند. عین القطر باو داده شده (۲۲-۳۴-۳)
چطور موت سلیمان در رسید. خبر مرگ او بجنیان نمیرسید (ایضاً) سلیمان
پسر داؤد بود و بهترین بندۀ خدا بوده (۲۳-۳۸-۳۰) انگشتری بدست
صخر جن میآید. باز از شکم ماهی بدست سلیمان میرسد. باد و جنیان
در حکم او بودند (ایضاً) واسطه سلیمان با بلقیس ملکه سبا (بلقیس) (سبا)
(ہدہد)

سما - (آسمان)

سنگ - بعضی از یهود دل مانند سنگ سخت داشتند (۱-۲-۹) در بعضی نهرها
سنگ آیند (ایضاً) و دوازده چشمه از سنگ پیدا میشوند در ایام موسیٰ
(۱-۲-۷) (حجر)

سود - ربا یعنی سود که آن را بیاج خوانند حرام است و ممنوع (۳-۲-۳۹)
(۳-۳-۱۳) تا مال را زیاده میکنید (۲۱-۳۰-۴) یهودان را از
گرفتن سود منع بوده (۶-۴-۲۲) (ربا)

سورة - سورتهای قرآن جمله یکصد و چهارده هستند و اسمهای آنها در اول
این کتاب داده شده اند. کسی را مجال نیست که مانند سورة قرآن
بسازد (۱۱-۱۰-۲) سورة فاتحه با هفت آیة آن و صحیفه خوب است
(۱۴-۱۵-۶)

سوت - گذشتن شتر از سوراخ سوزن - اصطلاح عرب با چیزی که ناممکن (۷-۵-۱۸)

سوگند - قسم

سه - سه کس از انصار که تا پنجاه روز پریشان سختی بوده (۱۱ - ۹ - ۱۰)

سیر - برائے تماشا بر زمین سیر باید کرد (۶ - ۳ - ۱۱) برائے آموختن احوال
هستی سیر باید کرد (۱۳ - ۱۲ - ۱۲) سلیمان بر هوا سیر میکرد (۱۵ - ۱۲ - ۹۰)

سیم - سیم و زر متاعیست برائے این دنیا نه برائے آخرت (۳ - ۱۴ - ۴۰)

ش

شاعر - شاعر هدایت کسے نمیکند - گمراهان پیروی شاعران میکنند (۱۹ - ۲۶ - ۱۳)
کافران محمد را شاعر مجنون میگفتند (۲۳ - ۳۷ - ۳۶)

شام - زمین مقدس قوم موسے آنجا میرود (۶ - ۵ - ۲۰) اشاره به برکت
این زمین (۹ - ۷ - ۱۶)

شاهد - چهار شاهد ضروراند برائے ثبوت تهمتے که بر زن پاکدامن آمده باشد
(۱۸ - ۲۴ - ۱) رسول کریم شاهد و مبشر و نذیر است (۲۶ - ۴۸ - ۱۰) الله
شاهد است (۷ - ۶ - ۲) برائے فیصله ورثه شاهد باید کرد (۵ - ۵ - ۱۴)
(گواه - گواهی)

شتر - گذشتن شتر از سوراخ سوزن - اصطلاح عرب (۸ - ۷ - ۵)

شر - خیر و شر همه از الله است (۵ - ۴ - ۱۱) شر از نفس هر کس می آید
(ایضاً) (بدی) (خیر)

شراب - الله از انگور شراب پیدا میکند (۱۴ - ۱۶ - ۹) شراب طهورا
(۲۹ - ۷۶ - ۱) (حشر)

شرک - شرک بد است - الله مشرکان را هرگز نمی بخشد (۵ - ۳ - ۷) کسیکه به خدا شرک
میدهد گمراه است (۵ - ۱۹) شریک دادن به الله کفر است و سزا آرد
(۶ - ۵ - ۱۰) حسب قول لقمان شرک ظلم عظیم است (۲۱ - ۱۳ - ۲۰) وغیره (شرک)

شهر محاوره - حفاظت شهر مکه بر مؤمنان واجب (۱۸ - ۲۴ - ۱۴)

شعرا - سوره الشعرا (۱۹ - ۲۶) (شاعر)

شعیب - برادر لوط - او را الله به مدین فرستاده گفتگوی او با قوم خود در باب وزن
و پیمایش (۸ - ۷ - ۱۱) (۱۲ - ۱۱ - ۸) شعیب قوم خود را به استغفار ترغیب
میدهد - نجات شعیب و سزا ظالمان هم رسید (ایضاً) الله از قوم شعیب
انتقام میگیرد (۱۴ - ۱۵ - ۵) قصه شعیب (۱۹ - ۲۶ - ۱۰)

شفاعت - شفاعت خوب و بد نصیب می آید (۵ - ۴ - ۱۱) شفاعت بندگان
برای الله است (۲۴ - ۳۹ - ۵)

شکار - (صید)

شکر - شکر از زبان بندگان (۱ - ۱ - ۱) شکر الله باید کرد (۲ - ۲ - ۱۸) شکر
کنندگان را الله جزا میدهد (۴ - ۳ - ۱۵) شکر کننده را الله عذاب
نمیدهد (۶ - ۴ - ۲۱) شکر کردن واجب است (۲۱ - ۱۳ - ۲)

شمس - شمس و قمر خلقت خدا هستند (۷ - ۶ - ۱۲) شمس و قمر منازل آنها
برای شمار سالها و حساب کردن هستند (۱۱ - ۱۰ - ۱) سوره الشمس
(۳۰ - ۹۱) ابراهیم از آنها قیاس رب خود میکند (۷ - ۶ - ۹)

شوری - سوره الشوری (۲۵ - ۴۲)

شہاد۔ درجہ مسلمانان ہست (۳-۳۰-۱۴۳) (شہید)

شہاب۔ برائے مردمان دران شفا ہست (۱۴-۱۶-۹)

شهر۔ شهر الحرام یعنی ماهہائے حرمت داده شده (۲-۲۴-۱۹۴) جنگ

قتال دران ماہہا ممنوع است (۲-۲۷) شهر الحرام را بحرمت نباید

شمرد (۶-۵-۱)

شہید۔ کسیکه در جنگ مرده نیست زنده است (۴-۳-۱۷۰) بہ شہید چہ پاداش

میرسد (ایضاً) شہادت چه فائده دارد (۵-۷۴-۹)

شیر۔ شیر از شکم جانوران پیدا میشود (۱۴-۱۶-۹)

شطن۔ شیاطین۔ شیاطین سحر بمردان می آموختند (۱-۱۲-۱۰۲) شیطان

دشمن انسانست (۲-۲۵-۲۰۸) شیطان وعدہ فقر میدهد و فحشاء

حکم میکند (۳-۲-۳۷) کسی او را دوست گرفت خراب خواهد شد

(۵-۴-۱۸) شیطان آدم را بکارهائے بد ترغیب میدهد (۷-

۵-۱۱) شیطان با آدم فریب میدهد (۸-۷-۲۰) اخوان شیاطین

انسان را در وسوسه میاندازند (۹-۷-۲۳) در جنگ بدر شیطان از

دست ابوجهل بگریخت چون او جبرئیل و میکائیل را دید (۱۰-۸-۴۸)

شیطان اقرار کفر خود خواهد کرد (۱۳-۱۷-۲۲) بوقت خواندن

قرآن از شیطان بخدا پناه باید گرفت (۱۴-۱۶-۱۳) شیطان را بر

مومنان غلبه نیست اما بر دوستان خود هست (ایضاً) شیطان

دشمن انسانست و میان ایشان وسوسه میاندازد (۱۵-۱۷-۶)

شیطان با آدم سجده نکند و دشمن او شود (...-۷) شیاطین بر کافران فرستاده شدند (۱۶-۱۹-۶) پیروی شیطان نباید کرد (۱۸-۲۲-۳) شیطان دشمن انسان است (۲۲-۵-۳۵-۱) شیطان وسوسه در دلهای مردم می اندازد (۳۰-۱۱۴-۱) (ابلیس)

شمول - اشاره به شمول پیغمبر (۲-۲۰-۳۲)

ص

صابئین یعنی بیدینان که ایمان آرند و عمل صالح کنند ثواب یابند (۱-۲-۸)

ص - سوره ص (۲۳-۳۸)

صادقا - الله صادقان را به صدق اجر میدهد (۲۱-۲۳-۴)

صاعقه - (برق) (رعد)

صافات - سوره الصافات (۲۳-۳۷)

صالح - صالحات - صالحین - جزای عمل صالح (۱-۳-۳) چه کس را صالح باید گفت (۲-۳-۱۲) (۵-۶-۹) عمل صالح چه اجر دارد - (۵-۳-۱۸) عمل صالح برای مرد و زن خوب است (ایضاً) (عمل)

صالح - یکی از انبیا بود - قصه او - بزرگ شود بود گفتگوی او با قوم خود (ثمود) (۸-۷-۱۰)[2] (۸-۲۲-۱۹) (۱۶-۲۷-۱۹)[1] (۱۲-۱۱-۶) (ناقه) -

صبر - بهشت (۱۹-۲۲-۱۲) (۱۴-۲۰-۲۰) الله با صابران است (۱۰-۸-۲) تا که الله حکم کند صبر باید کرد (۱۱-۱۱-۱۱) صبر کنندگان مغفرت و اجر یابند

(۱۳-۱۳،۱۲-۳۰) کسیکه صبر کند و نماز بجا آرد به بهشت خواهد رفت (۱۲-۱۱-۲۰)
بصبر کنندگان جزا داده خواهد شد (۱۶-۱۲-۳۰) صبر را اجر آخرت باید
(۱۶-۱۲-۶) صبر از همه بهتر است (۱۵-۱۷-۱۲) اجر صبر در بهشت است
(۲۱-۲۹-۶) صبر عزم الامور است (۲۵-۴۲-۴۳)

صدقه - صدقات - صدقه چه اجر دارد (۵-۶-۱۷) صدقه بفقیران
باید داد (۳-۲-۳۷) صدقه برای فقرا و مساکین و عاملان و غربا
و قرضداران و مجاهدان و مسافران فرض است (۱۰-۹-۸) (تیر)

صدیق - صدیقین، چه کسانرا صدیقین میگویند (۵-۴-۹)

صدیق - در غار خلیفه ابابکر صدیق رفیق محمد بود (۱۰-۹-۶)

صف - سورة الصف (۲۸-۶۱)

صفا - جبل صفا و مروه نشانهای الله هستند (۲-۲-۱۹)

صلح - صلح کنانیدن در میان مردمان چه اجر دارد (۵-۴-۶) صلح بهتر است
(۵-۴-۹) صلح کردن مابین مرد و زن (ایضاً) دو جماعت مسلمانانرا
واجب است که باهم صلح کنند که همه مسلمانان برادرند (۲۶-۴۹-۱)
با مشرکان صلح باید کرد (۱۰-۹-۱)

صلوٰة - یعنی نماز قایم باید داشت (۱-۲-۱) (۱-۲-۵ و ۱۰ و ۱۱) (۲-۲-۲۲)
(۲-۳-۳۰) وقت خوف پیاده یا بر اسپ هم نماز روا است (۲-۲-۳۱)
در حالت سکر نماز روا نیست (۵-۴-۷) و دیگر چه چیزها مانع نماز اند
(ایضاً) بکدام وقت نماز کوتاه کردن رواست (۵-۴-۱۵)

در دشمنان هم سلاح پوشیده نماز باید گذارد (ایضاً) صلوٰة و زکوٰة
چه اجر دارند (٢-٤٠-١٤٣) برائے نماز چه طور وضو و غسل باید کرد (٦-
٥-٢) شیطان از نماز منع میکند (٧-٥-١٢) کسیکه نماز گذارد و
توبه کند برادر شما است (١٠-٩-٢) روز و شب نماز ادا باید کرد (١٤-
١١-١٠) خیرات و صلوٰة ظاهر و باطن باید کرد (١٣-١٤-٥) کسی که
صبر کرد و نماز بجا آورد به بهشت خواهد رفت (١٣-١٣-٣) بر صلوٰة هم
و صبر باید کرد (١٦-٢٠-٨) صلوٰة و زکوٰة اجر نیک آرد (١٧-٢٢-٦)
صلوٰة و زکوٰة قایم باید داشت تا رحم کرده شود (١٨-٢٤-٧) نماز هر
بدی را دور میکند (٢١-٢٩-٥) وائے بر حال ایشان که از وقت نماز
بیخبر هستند (٣٠-١٠٧-١) (نماز)

صور - بروز قیامت اسرافیل صور بدمد - آنوقت چه حالت خواهد رسید
(٢٠-٢٧-٧) دوباره صور خواهد دمید (٢٤-٣٩-٧) (قیامت)

صوم - (صیام)

صیام - یعنی روزه بر مسلمانان فرض است (٢-٢٣) مریض و مسافر از روزه
معاف است (ایضاً) در کفارت کشتن مومن و شکستن قسم روزه باید داشت
(٥-١٣-١٣) (٧-٥-٢) (روزه)

صید - یعنی شکار که بدست و به تیر کشته شود حلال است بوقت احرام
(٧-٥-١٣) کدام قسم شکار حلال است (٦-٥-١) شکار ماهی احرام
حلال (٧-٥-١٣)

ض

ضحی - سورہ الضحی (۳۰-۹۳)

ضرب المثل - خدا تعالیٰ از زدن مثل شرم ندارد (۱-۳-۳) اللہ بر وہان جا بجاہا مثل میزند (۱۳-۱۴-۱۶) (مثل)

ضرر - خیر و ضرر ہر دو اللہ میتواند رسانید (۷-۲-۳) ضرر و نفع در اختیار اللہ است نہ در اختیار انسان (۱۱-۱۰-۵)

ضعیف - کسی کہ ضعیف و مریض است برا و ہیچ حرج نیست (۱۰-۹-۱۲)

ط

طاغوت - یعنی شیطان کسیکہ ہمراہ او شود خراب خواہد شد (۳-۲۰-۳۴)

طالوت - احوال طالوت و موسیٰ (۲-۲-۳۲ و ۳۳)

طعام - ہر طعام بر بنی اسرائیل حلال بود (۴-۳-۱۰) در کدام خانہ ہا طعام خوردن رواست - باہم خوردن یا متفرقہ (۱۸-۱۴-۸) طعام مسکینان واجب (۳۰-۱۰۶-۱) (حلال) (حرام)

طلاق - مدت طلاق برائے زنان تا سہ حیض است (۲-۲-۲۸ و ۲۹) بعد طلاق زن را ایذا نباید داد (۲-۲-۲۹) بعد طلاق ہم نکاح رواست (ایضاً) روزہائے عدت در طلاق (۲-۲-۲۹ و ۳۰) حمل داشتن زن بوقت طلاق (--۳۰) بعد طلاق نکاح کے جائز (--۳۱)

سورۃ الطلاق (۲۸-۶۵) آنچه شرطهای طلاق پدید آید (۱-۱۰) (عدت)

(نکاح)

طواف - کجا میشود (۲۲-۳۳-۱۹)

طور - موسیٰ بجبل طور میرود (۱-۳-۸ و ۱۱) طور برای وعدہ بنی اسرائیل بود
ایشان کفر کردند و عہد شکستند (۲-۶۳-۲۲) وعدہ اللہ با بنی اسرائیل
بجانب طور - بر ایشان من و سلوی نازل میشود (۲۰-۱۱-۶۳) موسیٰ بر
طور آتش می بیند (۲۰-۲۸-۳۰) سورۃ الطور (۵۲-۲۷) (موسیٰ)

طوفان - نجات کشتی نوح از طوفان و غرق شدن کافران (۷-۶۴-۸) طوفان
موج میزند (۱۲-۱۱-۳) تا چهل روز آب بارید و بعد شش ماه کشتی بر جبل
جودی می ایستد - نوح از اللہ سوال در حق پسر خود میکند و آن رد میشود
(۱۲-۱۱-۴) وعدہ اللہ با نوح که باز آفتی بر امت نخواهد آمد (ایضاً)
طوفان از تنور پدید میشود و کافران غرق میشوند (۱۸-۲۳-۲۷) اللہ از
طوفان کشتی نوح را نجات میدهد (۱۰-۲۹-۲۴) (نوح)

طٰہٰ سورۃ طٰہٰ (۱۶-۲۰)

طوق - در گردن بی ایمانان طوقها انداخته خواهند شد (۲۲-۳۴-۱)

طیبات - چیزهای پاکیزه و حلال باید خورد (۲-۳۲-۲۱) (حلال)

ظ

ظالمان - اللہ ظالمان را خوب میداند (۱-۳-۱۱) اللہ ظالمان را دوست ندارد

(۲۲-۴۶-۹۰) ظالمان بوقت موت چه عذاب بینند (۷-۶-۱۱) لعنت الله بر ظالمان است (۱۲-۱۱-۴۴ و ۶۳) الله ظالمان را گمراه میکند (۱۳-۱۴-۲۷) الله ظالمان را خوب می‌شناسد (۶-۵۸) بسزای ظالمان چه چیست (۱۵-۱۸-۴۴) الله قوم ظالمان را هدایت نمیکند (۲۸-۶۲-۱۰)

ظُلم - کسانیکه ظلم خواهند کرد عذاب ابدی خواهند چشید (۱۱-۱۰-۵۲) الله بر مردمان ظلم نمیکند ولیکن ایشان خود بر خویشتن ظلم میکنند (۱۱-۱۰-۴۴) میان ظلم وانصاف فیصله خواهد شد و این فیصله پیغمبر میکند (۱۱-۱۰-۵۴ و ۴۷)

ظَن - ظن حق را کفایت نمیکند (۱۱-۱۰-۳۶) ظن در قرآن چیست (۲۲-۳۴-۳۶) اکثر ظن بد است و گناه است (۲۶-۴۹-۱۲) (گمان)

ع

عاد - برادر هود - رسول خدا گفتگوی او با قوم خود (۸-۷-۶۹) رحمت الله با قوم عاد (ایضاً) عاد و هود برادر او - نصیحت داد با قوم خود در باب توبه (۱۲-۱۱-۵۲) هود را الله نجات میدهد (ایضاً) عاد نافرمانی الله کردند کافر شدند (ایضاً) اشاره به عاد و ثمود (۱۳-۱۴-۹) عاد و ثمود هلاک شدند (۱۹-۲۵-۳۸) (۲۰-۲۹-۳۸) عاد و ثمود بعد نوح آمدند (۱۸-۴۰-۳۱) عاد و ثمود تکبر کردند و حسرت یافتند (۲۴-۴۱-۱۳) (ثمود) (هود)

عادیات - سورة العادیات (۳۰-۱۰۰)

عالمان - چند از عالمان یعنی احبار و راهبان که مال مردم بظلم میخورند در آخر عذاب خواهند یافت (۱۰-۹-۵)

عایشه - اشاره بطوفان دروغی که کافران بعایشه کرده بودند (۱۸-۹-۱)

عباد - برای عبادت الله زمین گشاده است (۲۱-۲۹-۶)

عباد الله - المخلصین چه فائده خواهند دید (۲۳-۳۷-۲)

عبس - سورة العبس (۳۰-۸۰)

عجل - (گوساله)

عدت - روزهای عدت در طلاق (۲-۲-۲۹ و ۳۰) عدت زن بعد مرگ شوهر (ایضاً) ایام عدت بوقت طلاق باید شمرد (۲۸-۶۵-۱) عدت حیض (ایضاً) (طلاق)

عدل - در حکم عدل باید کرد (۵-۴-۸) عدل خوب است و قریب تقوی است (۶-۵-۲) الله بعدل و احسان حکم میکند (۱۴-۱۶-۱۳)

عدن - (جنت)

عذاب - از عذاب رب حذر باید کرد (۱۵-۱۷-۶) (جهنم)

عرفات - از عرفات بکه رفتن مراسم حج (۲-۲-۲۵) (حج)

عروس - (نکاح)

عزیر - اشاره بقصه عزیر پیغمبر (۳-۲-۳۵) یهود عزیر را ابن الله یعنی پسر خدا میگویند (۱۰-۹-۵)

عزیز - عزیز مصر که زنش بر یوسف عاشق شده (یوسف)

عصا - معجزه موسیٰ بعصا (۱-۲-۷) عصا صورت اژدها بگیرد (۹-۷-۱۳) (موسیٰ) (معجزه)

عصر - سوره العصر (۳۰-۱۰۳)

عفو - عفو کردن بهتر است (۳-۳-۱۵۳) (۶-۶-۲۱) (۲۵-۲-۴۲-۴۰)

علق - سوره العلق (۳۰-۹۶)

عمالقه - اشاره بسلط کردن جالوت عمالقه را (۱۵-۱۶-۱۰)

عمر - عمر آدم زیاده یا کم نمیشود (۲۲-۳۵-۲) (اجل)

عمران - از پیغمبر است (۳-۳-۴) زن عمران (ایضاً) سوره آل عمران (۱-۳)

عمره - وقت حج عمره چطور میشود (۲-۲-۱۹ و ۲۴)

عمل - اعمال عمل صالح و خبر آن (۱-۲-۳) الله عمل کسی ضایع نمیکند (۴-۳-۲۰) اعمال صالح اجر میآرد (۶-۴-۲۴) (۹-۵-۲۰) اعمال هر یک نوشته میشوند و بروز قیامت وزن کرده خواهند شد (۸-۷-۱۰) اعمال صالح چه خبر او اجر دارند (۱-۵) الله عمل هر را می بیند (۱۱-۹-۱۲) عمل نیک جزای نیک دارد (۱۱-۱۰-۱) هر کس اعمل خوب بکار آید (۱-۵) عمل صالح مغفرت و اجر بسیار دارد (۱۲-۱۱-۲) هر مرد و زن که عمل صالح دارد اجر و حیات آخرت باو عطا خواهد شد (۱۴-۱۶-۱۳) عمل صالح جزای خوب دارد (۱۶-۱۶-۱۸-۱۱) عمل صالح بوضعیا را دوست... و جزای نیک میدهد (۲۰-۱-۲۹)

غفران - الله همه گناه مؤمنان بخشش خواهد کرد (۲۳-۹-۳۹-۶)

غلام - حق غلامان را باید کرد (۵-۴-۶)

غنیمت - خمسه یعنی حصه پنجم از مال غنیمت برای رسول و خویشان و یتیمان و فقیر است (۱۰-۱-۵) کدام مردمان را مال غنیمت باید گرفت (۲۶-۴۸-۳) (غارت) (الانفال)

غیبت - غیبت کسی نباید کرد و غیبت کسی نباید گرفت (۲۶-۴۹-۲۱)

ف

فاتحه - سوره فاتحه (۱-۱) هفت آیه این سوره برای وظیفه خوب است (۱۴-۱۵-۶)

فاسقان - بسیاری از مردمان فاسقند (۲-۵-۷) خرچ مال فاسقان قبول نیست و اعتقاد ندارد (۱۰-۹-۷) بر فاسقان نماز جایز نیست و بر قبر ایشان رفتن واجب نه (۱۱-) الله بر فاسقان راضی نیست (۱۱-۹-۱۲) فاسقان را سزای آتش خواهند داد (۲۱-۳۲-۲)

فاطر - سوره الفاطر (۲۲-۳۵)

فتح - فتح در دست الله است (۹-۸-۱) (۲-) سوره الفتح (۲۶-۴۸) (نصرت)

فجر - سوره الفجر (۳۰-۸۹)

فحشاء - الله بفحشاء و افعال بد حکم نمیکند (۸-۷-۳)

فیلبیاہ - یعنی ہائے خون کسے بکدام وقت باید داد (۵-۲۰-۳)

فردوس - جنات فردوس برائے مومنانست (۱۸-۱۰-۱۲۰) (جنت)

فرعون - سزائے آل فرعون (۱-۳-۴) فرعون آلہ کافر بودند (۱۰-۳-۳)
بنی اسرائیل از ظلم او رہائی یافتند (۶-۵-۳) موسیٰ برائے فرعون
و سرداران فرستادہ شدہ احوال او (۹-۷-۱۳) گفتگوئے فرعون
با موسیٰ (۱-۳ و ۱۴) فرعون با ہمہ لشکر در دریائے قلزم غرق شود
(۹-۷-۱۲) آل فرعون کافر بودند خیلے عذابہا دیدند و غرق شدند
(۱۰-۸-۷) چون فرعون در بحر غرق شود بر استدا ایمان آورد (۱۱-۱۰-
۹) لاش فرعون برائے عبرت بنی اسرائیل بیرون آوردہ (ایضاً) فرعون
و وزیرش ہامان و سرداران قوم بچگان نرینہ میکشتند (۲۰-۱۸-۱)
۳ فرعون ذوالاوتاد (۲۳-۲۸-۱) موسیٰ و ہارون بفرعون فرستادہ
شدند (۱۹-۱۶-۲) ذکر فرعون و موسیٰ (۲۴-۴-۲۶) موسیٰ بفرعون
و ہامان و قارون فرستادہ شد (۲۴-۳) موسیٰ بفرعون و سرداران
او فرستادہ (۱۲-۱۱-۹) موسیٰ بفرعون فرستادہ شد و ہارون وزیر او
کردہ شد (۱۶-۲۰-۲) مصدوق موسیٰ بفرعون بیہدہ (ایضاً) گفتگو
موسیٰ با فرعون (ایضاً) احوال موسیٰ و فرستادہ شدن او بسوئے فرعون
(۵-۱۳-۲۵) (موسیٰ) (ہارون)

فرقان - سورۃ الفرقان (۱۸-۱۵-۲۵) (قرآن)

فدا - فداء خونبہا (۲۰-۲۹-۱)

فضل - اللہ بر مردمان فضل میکند (۱۱-۱۰-۶)

فقیر - فقرا مستحق خیرات هستند (۳-۲-۳۷) (مساکین)

فلق - سورۂ الفلق (۳۰-۱۱۳)

فی سبیل اللہ - کسیکه فی سبیل اللہ قتل شد مرده نیست (۲-۲-۱۹ و ۲۶) خرج فی سبیل اللہ محدود (۲-۲-۲۳) ہاجر و جاہد فی سبیل اللہ (-۲۷) جنگ کردن فی سبیل اللہ (-۳۲) خرج کہ فی سبیل اللہ کرده میشود دو تا میشود (۳-۲-۳۵) جنگ فی سبیل اللہ چه اجر دارد (۵-۴-۱۰) جہاد کردن فی سبیل اللہ بمال چه اجر دارد (۱۰-۹-۳) (جہاد) (غزا) (خرج)

ق

قابیل - پسر آدم - قربانی برادر او ہابیل قبول افتاده از آن قابیل حسد برده اورا کشت (۶-۵-۵)

قارعه - سورۂ القارعه (۳۰-۱۰۱)

قارون - قارون از قوم موسی بود و باغی شده خزانه وافر باو داده شده (۲۰-۱۱-۸) موسی با فرعون و ہامان و قارون فرستاده شده (۲۴-۲۰-۴) (فرعون)

قاف - سورۂ ق (۲۶-۵۰)

قبله - معامله میان یهود و نصارا در باب قبله (۱-۲-۱۴) (۲-۲-۱۷)

بیت المقدس قبلهٔ اول مسلمانان بود (ایضاً)

قتل کسانیکه فی سبیل الله قتل میشوند از مردگان نیستند (۲-۳-۱۹) قتل
عمد ممنوع است (۵-۶-۵) قتل فی سبیل الله بهتر است (۴-۳-
۲۱۴) در بعضی ماه‌ها قتل و قتال ممنوع شده (۲-۲۷-۲۱۴) قتل یکنفر
گویا قتل همه مردمان شده - این گناه اول شده (۶-۶-۵)
قتل اولاد بد است (۸-۶-۱۲) قتل خود حرام است (۵-۳-۱۹) در
قتل اسراف نباید کرد (۱۵-۱۷-۳۳) خود را کشتن حرام است و قتل
اولادهم (ایضاً) کسانیکه فی سبیل الله قتل میشوند بجنت میروند
(۲۶-۳۷-۱)

قدر سورة القدر (۳۰-۹۷) شرف شب قدر که قرآن در آن نازل شده
(۳۰-۹۷-۱) (۲۵-۴۴-۱) (لیلة القدر) (قرآن)

قدرت قدرت الله (۲-۲-۲۰) (۳-۳-۲۶) (۷-۵-۱۵) (۷-۶-۱۲)
قدرت الله در باب خلقت آسمان و زمین و انجم (۸-۷-۷) پیدا کردن
آسمان بی‌ستون و مسخر گردانیدن شمس و قمر (۱۳-۱۳-۱) بوجود نظم خود
قدرت الله هیچ پیدا و الله او را آیات میبرد (۱۲-۱۱-۵) بیان قدرت
او تعالی بر زمین و آسمان و غیره (۱۲-۱۵-۳) عجیب ظهور قدرت
الله بر آفرینش انسان (۱۴-۱۴-۱ و ۲) آب از آسمان میبارد
زمین مرده را زنده میسازد (-۹) الله شیر از جانوران و شراب
از انگور پیدا میکند (۱۴-۱۴-۹ و ۱۰) قدرت الله و نشانهای او

(۲۱-۳۰-۲-۳۹) (ـــ ۵-۹۵) (۲۱-۳۱-۱۰۳) قدرت اللہ در پیدا
کردن زراعت وغیرہ نباتات (۲۱-۳۳-۳۰) (۲۲-۵-۳۴)
زندہ کردن زمین مردہ و پیدا کردن میوہ جات و آفریدن آفتاب و ماہتاب
صحیح (۲۳-۳۲-۲۰) آثار قدرت اللہ (۲۵-۳۴-۱۰) (۲۹-۴۴-۵)
(۲۸-۲-۱۴۶-۱) (۲۹-۶۶-۱) (۳۰-۵-۷-۱) (۳۰-۲۰-۸۰) (ایضاً)
قرآن - کتاب پاک (۱-۳-۱) کسی نتواند مثل آن گفتن (ـــ ۳) بعضے
قرآن مے شنوند و یاد گیرند (ـــ ۹) بعضے بدست خود نویسند و
میگویند کہ از خدا آمدہ برائے ایشان (ایضاً) جبرئیل قرآن وحی آورد
(ـــ ۱۲) خواندن قرآن بہتر (ـــ ۱۴) قرآن بر رسول نازل شدہ
(۳-۳-۱) تاویل قرآن خدا میداند (ایضاً) قرآن برائے حکم یابی
مردمان نازل شدہ (۵-۴-۱۴) قرآن بر محمد برائے تصدیق احکام
اللہ نازل شدہ (۶-۵-۷) اگر قرآن بر کاغذ نازل شدے البتہ
مردمان آنرا سحر میدانستند (۷-۹-۱) قرآن بر محمد وحی شد (ـــ ۲)
قرآن کتاب مبارکست و برائے آدمیان مکہ و حوالیان آمدہ (ـــ ۱۱)
قرآن بعدل و راستی نازل شدہ (۸-۲-۱۴) کتاب مبارکست کہ برائے
ہدایت مردمان نازل شدہ (ـــ ۲۰) قرآن بر محمد نازل کردہ شدہ
پیروی آن باید کرد (۸-۷-۱) قرآن برائے مومنان کتاب ہدایت
و رحمت است و تاویل آن روزے ظاہر خواہد شد (۸-۷-۶) بوقت
خواندن قرآن چہ آداب واجبند (۹-۷-۲۴) در قرآن وعدہ حق موجود

فجر مشهود است (۱۷-۹) در قرآن شفا و رحمت برائے مؤمنان نازل شده
(ایضاً) اگر انس و جن جمع شوند یا شبیه قرآن آوردن نتوانند (۱۵-۱۷-۱۰)
در قرآن هر مثل موجود است (ایضاً) قرآن پاره پاره آمده تا اندک اندک
خوانده شود (۱۵-۱۷-۱۲) در قرآن از هر مثل آورده شده (۱۵-۱۸-۹)
قرآن در زبان عربی برائے بشارت نازل شده و نصیحت است برائے
ترسندگان (۱۶-۲۰-۶) قرآن در عربی فرستاده شده و دران خوفها
بیان کرده (ـ-۶) قرآن همه احوال بنی اسرائیل بیان میکند و هدایت
و رحمت بر مومنانست (ایضاً) در قرآن مثلهائے چند برائے نصیحت
انسان آمده (۲۳-۲۹-۳) قرآن بر محمد نازل شده برائے مردمان
(۲۳-۲۹-۴) چرا قرآن در عربی شده در عجمی نیامده (۲۴-۴۱-۵)
قرآن در عربی بر محمد وحی شده برائے ام القری (۲۵-۴۲-۱) قرآن
بشب قدر مبارک نازل شده مضمون آن کتاب (۲۵-۴۴-۱)
قرآن شعر نیست - حدیثے مثل آن کسے نتواند گفت (۲۷-۵۲-۲)
قرآن برائے ذکر آسان شده (۲۷-۵۴-۲) قرآن پاکیزه است
او را در حالت ناپاکی دست نباید زد (۲۷-۵۶-۳) قرآن بتدریج
نازل شده (۳۰-۷۶-۱) (کلام الله) (کتاب)

قربانی - رسم قربانی (۲-۳-۲۴)
قرض - قرضے که در راه خدا داده میشود دو تا میشود (۲-۳-۳۲) برا
گواهی قرض مختصر باید نوشت (۳-۲-۳۹) کسیکه قرض بدهد

میدہد و تا بیشود (۲۷-۵۷-۲) قرض اللہ (۲۸-۶۵-۲)

قرن - یکے بعد دیگرے قرن پیدا شد و ہلاک شد (۷-۶-۱)

قربان - احسان بقربیان (۱-۶-۱۰) حق قربیان را باید کرد (۵-۴-۶) (۱۵-۷-۳) (ذوالقربیٰ)

قریش - سورہ القریش (۳۰-۱۰۶) اشارہ بہ نضر بن کنانہ کہ قریش اولاد او بودہ (۳۰-۱۰۶-۱)

قسم - سوگند بدلست نہ بدہان (۲-۳-۲۸) قسم از زنہا خوردن تا چہار ماہ (ایضاً) قسم بدروغ گفتن بدست (۳-۱۳-۸) بعد شکستن قسم توبہ قبول نیست (-۹) کسانیکہ بیداد قسم بہا بگیرند چہ سزا یابند (-۸) برائے قسم لغو یعنی بے قصدے ماخوذ نخواہد شد برائے قصد شکستن قسم چہ کفارت واجب ست (۷-۵-۱۲) قسم نباید شکست (۱۴-۱۹-۱۳) بر قسم منافقان اعتبار نباید کرد (۲۸-۶۳-۱)

قصاص - حکم در باب گرفتن قصاص (۲-۲-۴-۲۲۳) قاعدۂ قصاص برائے یہود و مسلمانان (۶-۵-۷) انتقام زیادہ نباید گرفت (۱۵-۱۷-۶) (انتقام)

قصص - سورۂ القصص (۲۰-۲۸)

قلم - سورۂ القلم (۲۹-۶۸)

قمار - قمار بازی رجس است (۷-۵-۱۲) (میسر)

قمر - سورة القمر (۲۷-۵۴) اشاره به دو پاره شدن ماه که نشان
قیامت است و معجزه رسول کریم (۲۷-۵۴-۱) شمس و قمر و
منازل آنها برای شمار و حساب کردن سالها هستند (۱۱-۱۰-۱)
قیامت - احوال روز قیامت - از آن روز باید ترسید (۱-۲-۶) (۷-۱۴۰)
(۳-۳-۳۰) همه آن روز رویها سیاه و سفید شوند (۴-۳-۱۱) بر روز
قیامت ایمان باید آورد (۵-۴-۶) همه خلایق همه آن روز جمع خواهند
شد (۷-۱۱) بر آن روز ایمان و یقین باید آورد (۷-۲۰) آن روز همه
جمع خواهند شد (۷-۶-۲) نشانهای آن روز همه آن روز توبه قبول
نخواهد شد (۸-۶-۲۰) از وقت قیامت خدا آگاه است
(۹-۷-۲۳) علامات آن روز همه مردمان گرد آیند (۱۲-۱۱-۹)
بر روز قیامت برای کافران چه واردات بوقوع رسد (۱۳-۱۶-۱۴)
بر روز قیامت عملنامه هر کس در گردن او بسته خواهد شد (۱۵-۱۷-۲)
آثار قیامت و رفتار آنها است (۱۵-۷-۵) پیش از آن روز
هر قریه هلاک کرده خواهد شد (۷-۶) همه آن روز هر کس کتاب عمل خود
داده خواهد شد که او خواهد خواند (۷-۸) بر روز قیامت پسر
پدر حق نخواهند بود (۱۸-۳-۵) همه آن روز ترازو عدل مقرر
خواهد شد (۱۷-۱۷-۴۷) نفخ نشانهای روز قیامت (۱۷-
۲۲-۱۰) همه آن روز مردگان خواهند برخاست (ایضا) همه آن روز زبان
و دست و پا گواهی خواهند داد (ایضا) بر روز قیامت چه حال خواهد

(۱۹-۲۵-۳م) بروز قیامت جانورے از زمین پیدا خواہد شد (۲۰-
۲۷-۷) احوال کافران بروز قیامت (۲۰-۲۸-۷) آنروز چه حادثات
روی نمایند (۲۱-۳۰-۲) حالت آنروز (۲۱-۳۱-۱۴) علم آنروز پیش
اللہ است شاید نزدیک است (۲۲-۳۳-۸) روز قیامت البته خواہد
آمد (۲۲-۳۴-۱) آثار روز قیامت (۲۳-۳۶-۴) آمدن عیسیٰ
نشان قیامت است (۲۵-۴۳-۶) دیگر احوالات آنروز (۲۶-۳۹-
۷) (۲۴-۴۰-۲) ایمانداران از آنروز بترسند بعضی که در آنروز
شک دارند گمراہ اند (۲۵-۴۲-۲) بروز قیامت دوست ہم دشمن شوند
(۲۵-۴۳-۶) رسیدن نشانہائے قیامت خصوصاً پیدا بودن محمدؐ
خاتم النبیین (۲۶-۴۷-۲) احوال روز قیامت (۲۹-۶۹-۱)
(۲۹-۷۰-۲) سورہ القیامت (۲۹-۷۵) بروز قیامت چه حادثات
روی نمایند (۲۹-۷۶-۱) (۲۹-۷۷-۱) (۳۰-۷۸-۱) (۳۰-
۸۴-۱) بروز قیامت مردگان از قبرہا برخیزند (۳۰-۱۰۰-۱) (حشر) (رفتن)

ک
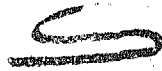
کابین - یعنی مہر که بوقت نکاح دادہ میشود (۲-۴-۳۱) (نکاح) (طلاق)
کاذبان - بروز قیامت روئے کاذبان سیاہ باشد (۲۴-۳۹-۶) کاذبان
که کتاب اللہ را دروغ میدانند چه عذاب خواہند دید (۲۴-۴۰-۹)
(افترا)

کافر - کافران - حالت وسزاے کافران (۱-۲-۲ و ۴) لعنت بر کافران
جایز (۱-۲-۱۱) سزاے کافران (۳-۳-۲) (۔-۴) کافران مومنان را
دوست ندارند (ایضاً) عذاب کافران (۳-۳-۴) حالت بد کافران
(۳-۳-۱۲) با کافران دوستی نباید کرد (ایضاً) سزاے کافران (۔-۱۸)
کافران مدت دراز داده شده اند تا گناه زیاده تر کرده باشند (ایضاً)
براے کافران چه عذابیست (۵-۴-۸) کافران دشمن مسلمانان هستند
(۔-۱۵) در کافران چطور نماز باید خواند (ایضاً) بعضے رسوم کافران
(۵-۴-۱۸) کافران را دوست نباید گرفت (۔-۲۰) کافران بر مسلمانان
راه نیابند (ایضاً) کافران میان رسولان الله فرق میکنند از ان عذاب
خواهند دید (ایضاً) کافران گمراه هستند بجهنم خواهند رفت (۶-۴-۲۳)
توبه کافران قبول نیست - ایشان بپا عذاب خواهند دید (۶-۵-۴)
بعضے از کافران که در ظاهر مسلمان هستند نه از دل (ایضاً) دوستی
کافران نشاید (۶-۵-۹) کافران صورت بوزینه وخنزیر گرفتند (ایضاً)
کافران گویا مردگان بودند که بعد از ایمان زنده شدند (۸-۶-۱۵)
اعتراض کافران (ایضاً) شبه کافران درباب کار بد (۸-۶-۱۸)
کافران راه خدا مسدود میکنند (۸-۷-۵) کافران داخل جهنم
میشوند (۱۰-۸-۴) واگر توبه کنند بخشیده میشوند (۔-۵) بوقت
قبض روح ملائکه چه عذاب بکافران دهند (۔-۷) کافران از
جانوران هم بدتر اند (ایضاً) کافران داخل جهنم خواهند شد (۱۰-۹-۷)

با کافران جنگ باید کرد و با ایشان سختی باید نمود (۱۱-۹-۱۶) کافران عذاب دنیا و آخرت خواهند دید (۱۳-۱۳-۵) صفت کافران و مثل ایشان (۱۳-۱۴-۳) کافران بجهنم خواهند رفت (۱۶-۱۲-۱۴) کافران بروز قیامت چه عذاب خواهند دید (۱-۱۲) غضب الله و عذاب عظیم بر ایشانست که بعد ایمان کفر کنند و بر شبه کافران اعتبار کنند (۱-۱۴) کافران در قیامت چه سزا خواهند دید (۱۵-۱۷-۱۱) جهنم برای کافران آماده شده است (۱۶-۱۸-۱۱) اشاره بقصه کافر و آن دیگر مسلمان (۱۶-۱۹-۵) کافران تا قیامت در شک میمانند (۱۷-۲۲-۷) در زمان نوح کافران در طوفان غرق میشوند (۱۸-۲۳-۲) عذاب کافران در جهنم است و اگر اجل مقرر نبود با ایشان عذاب زود تر میآمد (۲۱-۲۹-۶) الله بر کافران لعنت میکند (۲۲-۳۳-۸) بروز قیامت کافران در افسوس چه خواهند گفت (ایضاً) کافران در جهنم چه سزا خواهند دید (۲۲-۳۵-۶) وصفهای کافران (۲۹-۶۸-۱) (کفر)

کافرون - سورۂ الکافرون (۳۰-۱۹)

کاهن - اشاره بکاهن قومی بودند که با شیطان دوستی داشتند (۱۹-۳۴-۱۱)

کبیره - کبائر - (گناه)

کتاب - بر همه کتابهای رسولان ایمان باید آورد (۵-۶-۲۰) کسانیکه بر کتابها شک میآرند غلط میکنند (۱۱-۱۰-۱۰) اول برای اهل قریه وقت کتابی

فرستاده شده بعد ازان عذابی برایشان رسید (۱۴-۱۵-۱) الله تعالی بر امتها کتاب فرستاده که ازان هدایت و رحمت پیدا میشود (۱۴-۱۶-۸) رزق هر رونده بر الله ست و در کتاب موجود ست (۱۲-۱۱-۱) (قرآن)

کرام الکاتبین - این ملایکه برای نگهبانی مردمان گذاشته شده اند (۲۱-۳۱-۴) (۳۰-۸۳-۱)

کرسی - آیة الکرسی (۳-۲-۳۴) کرسی الله بر آسمان و زمین گسترده شده (ایضاً)

کشتی - در دریا کشتی هم بحکمت الله میرود (۲۱-۱۳-۴) نوح کشتی میسازد (۱۲-۱۱-۴) روبروی موسی خضر کشتی را غرق میکند (۱۵-۱۸-۱۰) (نوح) (موسی)

کعبه - جای ثواب شده و ابراهیم آنرا پاک میکند (۱-۲۰-۱۵) کعبه قبله مقرر شده (۲-۲-۱۷) کعبه بیت الحرام شده (۶-۵-۱) (۷-۵-۱۳) کعبه با براهیم برای عبادت داده شده (۱۷-۲۲-۴) کعبه بیت الله ست (۳-۳-۱۰) (بیت الله) (بیت الحرام)

کفارات - کفارت شکستن سوگند واجب ست (۷-۵-۱۲)

کفر - جائیکه سخن کفر کنند نباید نشست (۵-۴-۲) برای کفر سزا مقرر ست (۶-۵-۲) رسمهای کفر که برای بتان میکردند (۷-۵-۱۴) کفر عذاب شدید میآرد (۱۱-۱۰-۷) کفر و عمل صالح بر کنندگان ست (۱۲-۳۰-۵) (کافران)

کفش۔ (پاپوش)

کلام۔ بر کلام اللہ یعنی بر کتابہاے رسولان ایمان باید آورد (۵-۶۰-۲۰)
کلام اللہ تبدیل ندارد (۱۱-۱۰-۱۰۹) کلمۂ طیبہ یعنی کلام خوب مانند درخت
خوب ست (۱۳-۱۴-۲۰) کلام بد مانند درختِ بد ست (ایضاً) (کلیات)

کلالہ یعنی کسی کہ در وارثان او پدر و پسر نباشد۔ در اینچنین حالت میراث
چطور تقسیم باید کرد (۶-۲۴-۲۶)

کلمات۔ کسے نمیتواند کہ کلمات رب بنویسد اگر ہمہ دریا ہا سیاہی شود (۱۶-۱۸-۱۲)
اگر درختہا قلم شوند و بحرہا سیاہی تاہم کلمات ربّ تمام نشوند (۲۱-۳۱-۳)

کنیزک۔ نکاح با کنیزک کسے واجب (۵-۴-۴) براے بدکاری کنیزک
چہ سزا است (ایضاً)

کوثر۔ سورۂ الکوثر (۳۰-۱۰۸) نہر کوثر در بہشت جا ریست (۳۰-۱۰۸-۱)

کہف۔ سورۂ الکہف (۱۵-۱۸) (اصحاب کہف)

کیل۔ کیل یعنی پیمانہ و میزان با انصاف باید پیمود (۸-۷-۱۹) (۹-۱۱۰)
برادران یوسف پیمانہ غلہ بیا زند (۸-۱۰۷) (میزان) (یوسف)

گ

گاو۔ در باب گاو حکم بقوم موسے شدہ (۱-۲-۸) صفتہاے آن
(ایضاً) (بقرہ)

گریختن۔ در جنگ از کافران گریختن کی واجب کی ناواجب (۹-۸-۲)

گمان۔ اکثر گمان بد است و گناہ است (۲۶-۹-۲-۲) گمان کافران حسبت (۲۳-۳۸-۳) (ظن)

گمراہ۔ گمراہان۔ راہ گمراہان خدا مار اندہاد (۱-۱-۱) گمراہان دریا مبت چہ سزا خواہند دید (۱۵-۱۷-۱۱) کسی کہ از راہ اللہ گمراہ است عذاب خواہد دید (۲۳-۳۸-۲) (گمراہی)

گمراہی۔ جاہلان بعوض ہدایت گمراہی میخرند (۱-۲-۲) ہدایت از گمراہی ظاہر شدہ (۳-۲-۳۴) گمراہی در دست اللہ است (۵-۱۴-۱۲) (۲۲-۲۵-۲) گمراہی و ہدایت حسب مرضی اللہ است (۱۴-۱۴-۱۴) گنہگاران در گمراہی میباشند (۲۷-۱۴-۵-۳) ہدایت و گمراہی ہر کس بنفس اوست (۱۱-۱۱-۱۱) (ہدایت) (گمراہ)

گناہ۔ گناہ کبیرہ (۵-۴-۵) گناہ بنفس کنندہ است (۵-۱۴-۱۴) گناہ بذمہ بیگناہی کردن گناہ است (ایضاً) گناہ دیگران کسے بر خود نمیتواند آورد (۲۰-۲۹-۱) کسیکہ از گناہ کبیرہ گوشہ کند مغفرت یابد (۲۵-۲-۳-۳)

گنہگار۔ حال گنہگاران بروز قیامت چہ شود (۲۷-۵-۳-۳) اشارہ بتفاوت مابین گنہگار و بے اعتبار (۱۰-۹-۱۰)

گواہ۔ گواہی۔ گواہی سچ باید داد اگرچہ آن بخلاف والدین خواہ اقربا خواہ نفس خویش باشد (۵-۴-۲۰) گواہی بانصاف باید داد (۶-۵-۲) برائے نگہبانی ورثہ گواہ مقرر باید کرد (۷-۵-۱۴)

اللہ گواہ بس است (۷-۶-۲) برائے ثبوت تہمت بر زن پاکدامن چہار گواہ ضرور اند (۱۸-۲۴-۱) (شاہد)

گوسالہ - بنی اسرائیل مدتے عبادت گوسالہ میکردند (۱-۲-۶ و ۱۱) (۹-۷-۱۸) (۱۶-۲۰-۴) یہود گوسالہ را میپرستیدند (۶-۴-۲۲) (موسیٰ) (بنی اسرائیل)

گوش - چشم و گوش و دل سوال کردہ خواہند شد (۱۵-۱۷-۴)

ل

لاش - زاغ بہ پسر آدم قابیل دفن کردن لاش اول میاموزد (۶-۵-۵)

لایعقل - مردمان لایعقل بدتر از جانوران ہستند (۹-۸-۳)

لباس - مرد خواہ زن را باید کہ لباس شایستہ بپوشد (۸-۱۰-۳)

لعنت - اللہ بر کافران لعنت کردہ (۱-۲-۱۱) لعنت اللہ چہ بد است (۵-۴-۸) اللہ بر ظالمان لعنت کردہ (۱۲-۱۱-۴) لعنت بر شیطان (۱۴-۵-۳) درخت لعنت کردہ شدہ (۱۵-۱۷-۶)

لقمان - سورہ لقمان (۲۱-۳۱) غلام حبشی داؤد بود حکمت با وعطا شدہ (۲۱-۳۱-۲) لقمان بہ پسر خود نصیحت میکند (ایضاً)

لواطت - زنا با مردان در قوم لوط (۸-۷-۱۰) سزائے باران سنگ برائے لواطت (ایضاً) (لوط)

لوح محفوظ - ہر چیز در کتاب کہ اشارہ بلوح محفوظ است نوشتہ شدہ (۷-۶-۴ و ۷)

لوط۔ رسول خدا بوده گفتگوئے او با قوم خود (۸-۷-۱۰) فرشتگان در
شکل بچگان نزد لوط می‌آیند (۱۲-۱۱-۷) ~~فرشتگان بشکل بچگان~~
~~نزد لوط می‌آیند (۱۲-۱۱-۷)~~ فرشتگان احوال ظاهر میکنند و بر قوم
باران سنگها میبارند (ایضاً) آل لوط نجات می‌یابند سوائے زنش۔
باران سنگ میبارد (۱۴-۵-۱۴) لوط را حکم و علم و نجات داده شد
(۱۷-۲۱-۵) اسحاق و یعقوب هبه به لوط عطا شده (ایضاً) قصه
لوط و قوم او (۱۹-۲۶-۹) گفتگوئے لوط با قوم خود که با مردان شهوت
ورزیدند سوائے زنش همه را نجات داده شده (۱۹-۲۷-۴)
لوط بر ابراهیم ایمان آورده و او را الله اسحاق و یعقوب داد (۲۰-۲۹-۳)
نبوت و کتاب در اولاد لوط آمد۔ عذاب بر قومش (۱-۱۶) قوم لوط
نجات یافت مگر عجوزه زنش (۲۳-۲۷-۱۴) آل لوط خراب
شده (۲۸-۱۴-۵-۲)

لهب۔ سوره لهب (۳۰-۱۱۱)

لیل۔ سوره اللیل (۳۰-۹۲) لیلة القدر شرف آن شب (۳۰-۹۷-۱)

م

ماروت۔ (هاروت)

ماعون۔ سورة الماعون (۳۰-۱۰۷)

مال۔ مال مردمان بظلم نباید خورد (۴-۳-۲۳) بر کثیفے مردمان مال و اولاد

فتنه است (۹-۱۴-۳) مال و اولاد زینت حیات دنیا است (۱۵-
۱۸-۶) فی مال مردمان فقرا و مساکین حقدارند (۲۷-۵-۱۰) مال فی
سبیل الله دادن چه اجر دارد (۳-۲-۲۶۱) (۵-۴-۱۱) کسی که در
جهاد به مال مدد و هرچه اجر گیرد (۱۰-۹-۲۰) (اموال) (فی سبیل الله)

ماه - ماه چرا بر یک حالت نمیمانند (۲-۲۴-۱۸۹) ماه هائے که حرام شده اند
(ایضاً) در هر سال چهار ماه حرام است که در آن جنگ نباید کرد (۱۰-۹-۳۶)
(شهر الحرام) (اهلة)

ماهی - قصه ماهیان در زمان داود (۹-۷-۱۶۳) موسی برفاقت یوشع
برائے ملاقات خضر بمجمع البحرین میرود و ماهی با خود میگیرد (۱۵-۱۰-۹)

مائده - سوره مائده (۶-۵) حواریان خواستند تا الله یک مائده برایشان
نازل شد (۷-۵-۱۵) آن مائده بروز یکشنبه آمد و از آن عید قرار داده
شده (ایضاً) آن مائده تا چهل روز میآمد هشتاد نفر بشکل خوک شدند
و این عذاب شان (ایضاً) (اخوان)

مبذرین - اسراف کنندگان اخوان شیاطین هستند (۱۵-۱۷-۳) (اسراف)

متقین - تقوی کنندگان و پرهیزگاران بجنت خواهند رفت (۱۴-۵-۱۲۰)
(تقوی)

مثل - مثل غلام مملوک (۱۴-۱۴-۱۰) مثل دو مرد که یکے از ایشان گنگ است
(ایضاً) مثل دو مرد که باغ داشتند یکے هرچیز در راه خدا خرچ نمود
و دیگر نه (۱۵-۱۸-۸) مثل حیات دنیا (۱-۷) (ضرب المثل)

مجادله - سورہ المجادله (۲۸-۵۸-۱)

مجاهده - (جهاد) (فی سبیل اللہ)

مجرما - مجرمانیکه بر آیات اللہ دروغ مے بندند بجنت نخواهند رفت و عذاب
خواهند دید (۸-۷-۵)

مجمع البحرین - موسی بهمراهی یوشع بمجمع البحرین برای ملاقات خضر میرود (۱۵-۱۸-۹)
(موسے) (خضر)

مجوس - میان یهود و نصارا و مجوس اللہ تعالی فیصله خواهد کرد (۱۷-۲۲-۲)

محتاج - اگر چیزے بمحتاج داده نمیشود قول نیک بایشان باید گفت (۱۵-۱۷-۱۴)
(مساکین) (خیرات)

محمد - رسول اللہ بود و پیغام اللہ آورده (۴-۳-۱۵) بعد وفات محمد هم
دین او نباید گذاشت (ایضا) محمد و دیگر انبیا وحی کرده شده بود (۶-۴-۲۳)
محمد اولین مسلمانان است (۷-۶-۲) (۸-۶-۲۰) دین محمد ملت
ابراهیم است (ایضا) محمد بوقت جنگ بدر تعداد کافر کمتر مے بیند (۱۰-
۲-۸) اصحاب محمد فرقه بودند مهاجر و انصار (۱۰-۹-۱۰) محمد را از
اللہ منع شده تا در حق عزیزان خویش دعاے مغفرت نخواهد که ایشان کافر
بودند (۱۱-۹-۱۴) محمد برای ظاهر کردن آنچه باو وحی شده بود بابت
فرستاده شد (۱۳-۱۳-۳۰) اللہ بطرف محمد وحی کرده که ملت ابراهیم را
پیروی کنند (۱۴-۱۶-۱۶) محمد مانند دیگران آدمی است لیکن وحی کرده شده
(۱۶-۱۸-۱۱۰) محمد وحی کرده شده و رحمت برای عالمیان (۱۷-۲۱-۷)

محمدؐ اُمّی بود و از ہیچکسے درس نگرفتہ و نخواندہ (۲۱-۲۹-۵) بر محمدؐ وحی بیاید (ایضاً) محمدؐ آدمی است اما رسول اللہ است و خاتم النبیین (۲۲-۳۳-۵) کافران محمدؐ را شاعر مجنون میخواندند (۲۳-۳۷-۲) محمدؐ مانند ہمہ مردم آدمی است مگر باو وحی شدہ کہ اللہ واحد است (۲۴-۴۱-۱) بمحمدؐ وحی شد تا ہدایت بمردمان کند (۲۵-۴۲-۵) سورۂ محمدؐ (۲۶-۴۷) محمدؐ رسول اللہ است و برائے ہدایت فرستادہ شد (۲۶-۴۸-۴) (رسول) (وحی)

مُحسنین - جزائے نیکوکنندگان چیست (۹-۵-۱۱) اجر محسنین ہرگز ضایع نمیشود (۱۱-۹-۱۵) (حسنات) (عمل) (نیکان - نیکی)

محیض - (حیض)

مُدثّر - سورۂ المدثر (۲۹-۷۴)

مدد - اللہ ہر کس مدد میدہد (۱۵-۱۷-۲) عیسیٰ بروح القدس مدد دادہ شدہ (۱-۲-۱۱) (۳-۲-۲۳) (۷-۵-۱۵) کسیکہ در راہ خدا بمال مدد دہد چہ اجر باید (۱۰-۹-۳)

مَدیَن - شعیب برادر لوط را اللہ بمدین فرستادہ (۱۸-۷-۱۱) (۱۲-۱۱-۸) اصحاب مدین بر حال خود ظلم کردند (۱۰-۹-۹) (شعیب)

مدینہ - اعراب از اہل مدینہ کہ بعضے از ایشان منافق بودند (۱۰-۹-۱۲) (اعراب)

مرد - مرد از زن درجہ بزرگتر دارد (۵-۴-۶) زنا با مرد یعنی لواطت بجائے سزا آرد (۸-۷-۱۰)

مُردار - مردار خوردن حرام است (۲-۲-۲۱) (۶-۵-۱) (حرام)

مردم - مردان ہمہ یک جماعت ہستند (۲-۱۰-۱۱)

مردہ - اللہ تعالے از بنی اسرائیل یک مردہ را زندہ کردہ کہ خبر قاتل بدہد (۹-۲-۱)

اللہ از مردہ زندہ پیدا میکند و از زندہ مردہ میکند (۱-۳۴-۲۲)

مرسل - (رسول)

مرسلات - سورہ المرسلات (۲۹-۷۷)

مرغ - چہار مرغ کہ ابراہیم کشتہ بحکم اللہ زندہ میشوند (۳-۲-۳۵) اللہ زبان مرغان بسلیمان آموخت (۱۹-۲۷-۲) مرغان بقدرت اللہ در ہوا میپرند (۱۴-۱۶-۱۱)

مرگ - از برائے آخرت بہتر است (۱-۳-۱۱) از مرگ ترسیدن عیب است (۲-۳-۳۲) مرگ فی سبیل اللہ (۴-۳-۱۷) مرگ باذن اللہ مقرر است (۴-۳-۱۵) بتقدیر رب مرگ بہر کس میرسد (--۱۷) ہر نفس ذائقہ مرگ خواہد چشید (--۱۹) (۲۱-۲۹-۶) پیش از مرگ ایمان باید آورد (۶-۴-۲۲) (موت) (اجل)

مروہ - جبل مروہ و صفا نشانہائے اللہ ہستند (۲-۲-۱۹)

مریض - مریض یعنی بیمار از نماز معافی دارد (۵-۴-۱۵) بر ضعیف و مریض ہیچ حرج نیست (۱۰-ب-۹-۱۲)

مریم - تولد مریم (۳-۳-۳) مریم از زنان عالم بہتر و پاکتر بودہ (--۵) بشارت مسیح بمریم میرسد (ایضاً) یہود بر مریم بہتان میکنند (۶-۴-۲۲) سورہ مریم (۱۶-۱۹) روح القدس بمریم میآید بصورت جوان حسین

۱۴-۱۹-۲) گفتگوئے مریم باآن فرشتہ - مریم بجنگل میرود و زیر درخت نخل مے نشیند - و درد زہ او را میشود (ایضاً) زیرآن درخت چشمہ آب پیدا میشود و نخل رطب میآرد (ایضاً) قوم پیش مریم مے آیند - بچہ در مہد بایشان حرف میزند (ایضاً) آن بچہ عیسیٰ بن مریم است (ایضاً)۔

مُزمّل - سورہ المزّمّل (۲۹-۳-۷۳)

مشرکان - تعمیر مساجد بر مشرکان لازم نیست (۱۰-۹-۳) (مسجد)

مسافر - حق مسافر و ابن السبیل ادا باید کرد (۵-۳-۴) (۱۵-۱۷-۳) خیرات و صدقہ برائے مسافران هم هست (۱۰-۹-۸) مسکین

مسکین - مراحمت احوال مساکین باید کرد (۱-۲-۱۰) عوض روزہ طعام مسکین باید داد (۲-۲-۲۳) حق مسکینان ادا باید کرد (۵-۴-۶) (۱۵-۱۷-۳) در خیرات و صدقہ مسکینان هم حقدارند (۱۰-۹-۸) (فقیران)

مستی - (سکر)

مسجد - روئے بطرف مسجد راست باید کرد (۸-۷-۳) در مسجد بوقت نماز لباس فاخرہ و پاکیزہ باید پوشید و زینت گرفتن واجب (ایضاً) ایماندارا ن مساجد اللہ آباد میکنند (۱۰-۹-۳) کافران برائے رسانیدن ضرر بمسلمانان مسجد بنا میکردند - اشارہ مسجد قبا (۱۱-۹-۱۳) مسجدیکہ بنیادش بر تقوےٰ باشد بہتر است (ایضاً)

مسجد الحرام - کجا است (۲-۲-۱۸) روئے بطرف مسجد الحرام باید کرد (۲-۲-۱۷ و ۱۸) در جوار مسجد الحرام جنگ کردن ممنوع است (۲-۲-۲۲-۲۳)

(۶-۵-۱) مشرکان از رفتن مسجد الحرام منع باید کرد (۱۰-۹-۴)
مسرفین - اسراف کنندگان از اخوان شیاطین هستند (۱۵-۱۷-۳) (اسراف)
مسخری - هر کدام قوم مسخری نباید کرد (۲۶-۴۹-۲)

مسکین (مساکین)
مسلمان - مسلمانان - اگر مؤمنے در ملک کافر مسلمان شدن نتواند او را باید که
از آنجا هجرت کند (۵-۴-۱۴) کافران بر مسلمانان هرگز راه نیابند
(۵-۴-۲۰) امتِ ابراهیم نام مسلمان دارند (۱۷-۲۲-۱۰) مسلمانان
داخل جنت خواهند شد و آنجا لذتها گیرند (۵-۲۵-۳-۱۴-۷)

(اسلام)

مسیح (عیسے)
مشرک - مشرکان - مشرکانیکه در باب الله و قرآن دروغها گویند سزا خواهند
یافت (۷-۶-۳) الله و رسول او از مشرکان بیزار است (۱۰-۹-۱)
اگر مشرکان پناه خواهند ایشان را امان نباید داد تا که کلام الله بشنوند
(ایضاً) برائے مشرکان عهد پیش الله نیست (۰-۰-۲) تعمیر مساجد بر
مشرکان لازم نه (۰-۰-۳) مشرک نجس است او را از رفتن مسجد الحرام
منع است (۱۰-۹-۴) برائے مشرکان مغفرت از خدا نباید خواست
اگرچه ایشان خویش و عزیز هم باشند (۱۱-۹-۱۴) مشرکان بروز حشر چه
سزا یابند (۱۱-۱۰-۳) مشرک پیروی الله نکند و گمان پیرو (۱۱-۱۰-۷)
با مشرکان صلح نباید کرد (۱۰-۹-۱) (مشرک) زن مشرکه برائے

مشرک است نزد مومن حرام است (ایضاً)

مشعر الحرام - نزدیک آن ذکر یاد کرد (۲-۲-۲۵)

مشورت - مشورت و مصلحت بهتر است (۴-۳-۱۷) مشورت در همه کار بهتر (۲۵-۴۲-۴)

مصیبت - بوقت مصیبت انسان خدا را میخواند باز او را فراموش میکند (۱۱-۱۰-۲) مصیبت از کرده خود می آید (۲۵-۴۲-۴) مصیبت بحکم خدا میرسد (۲۸-۶۴-۲)

معارج - سوره المعارج (۲۹-۷۰)

معجزه - معجزه عصای موسی (۱-۲-۷) یهودان از محمد معجزه میخواهند و جواب محمد (۵-۱۷-۱۰ و ۱۱) نه معجزه که بموسی داده شده (-۱۲) معجزه عصا و ید بیضا (۹-۷-۱۴) (آیات)

معراج - رفتن رسول از مسجد الحرام بمسجد الاقصی (۱۵-۱۷-۱) این رؤیا برای آزمایش مردم است (-۶)

مفلحون - چه مردمان رستگار اند (۴-۳-۱۱)

مکر - مکر الله از همه نیک تر است (۹-۸-۴) الله سریع الحساب است و مکر تمام دارد (۱۳-۱۴-۶)

مکه - جای امان (۲-۲-۲۴) مکه بیت الله اول شده (۳-۳-۱۰) مکه مقام ابراهیم شده (ایضاً) اشاره بفتح کردن محمد مکه را بشت صبح (۱۲-۱۱۰-۷) قرآن بر آدمیان مکه و حوالی آن کتاب مبارک است

(۷-۶-۱۱) قریش مسلمانان را از آمدن بمکه منع میکردند (۱۰-۸-۵)

مکیال - (کیل) (پیمایش)

ملائک - بر ملائکه اعتبار باید آورد (۳-۲-۱۴) بعد مرگ ملائکه چه میپرسند (۵-۱۴-۱۴) همه ملائک آدم را سجده میکنند مگر ابلیس (۹-۷-۲)

کافران از توفیق قبض روح ملائک چه عذاب میدهند (۱۰-۸-۷)

اللہ فرشتگان را به هر بنده که میخواهد میفرستد (۱۴-۱۶-۱) اللہ همه ملائک را حکم کرده تا آدم سجده کنند و همه ملائک سوائے ابلیس فرمان اللہ بردند و آدم را سجده کردند (۱۵-۱۷-۷) اللہ و ملائکه بر نبی صلوٰة میخوانند (۲۲-۳۳-۷) بروز حشر یا بوقت مرگ ملائکه نازل میشوند (۲۴-۴۱-۴) ملائکه بندگان خدا هستند اما کافران ایشان از زنان مے پنداشتند (۲۵-۴۳-۲) ملائکه اعمال هر کس مینویسند (--۷) بعضے از کافران ملائکه را بنامهاے زنان میخوانند (۲۷-۵۳-۲) (آدم) (ابلیس)

ملت - (دین)

ملک - سورة الملک (۲۹-۶۷) ملک آسمان و زمین برائے اللہ است (اللہ)

ملک الموت - موکل برائے قبض کردن روح (۲۱-۳۲-۱)

ممتحنه - سورة الممتحنه (۲۸-۶۰)

من - من و سلوے بر بنی اسرائیل نازل شده (۱-۲-۶) (۹-۷-۲۰)
(۱۶-۲۰-۴) (سلوے)

منازعت - بوقت منازعت بر فیصلہ اللہ و رسول و اصحاب باید رفت (۵-۴-۸)

منافق - منافقان - چه کس را منافق گفته میشود (۲-۲-۲۵) تفاوت میان موافق و مومن (۴-۳-۱۸) منافق در ظاہر محبت نماید لیکن مسلمان نیست (۵-۴-۱۲) منافق را دوست نباید گرفت بل ورا باید کشت (ایضاً) اقسام منافق (ایضاً) منافق که بر حکم رسول راضی نیست بجہنم میرود (۵-۴-۱۸ و ۲۱) منافقان عذاب الیم بینند (۰-۰-۲۰) منافقان بندر افریب میدہند - نماز ایشان درست نه (۰-۰-۲۱) منافقان و کافران که میان رسولان او فرق میکنند عذاب خواہند دید (۶-۴-۲۱) بعضے از منافقان و کافران که از دل مسلمان نبودند (۶-۵-۷) منافقان از تو بیت کار ہا رستہ میکردند (۰-۰-۷) احوال منافقان (۱۰-۹-۷ و ۸) منافقان فاسق ہستند و در جهنم خواہند بود (۰-۰-۹) منافقان اہل جہنم نشوند و عذاب ببینند (۲۶-۸-۱۸-۱) سورۃ المنافقون (۲۸-۱۳-۶۳) بر منافقان و بر سوگند ایشان عبث اعتبار نباید کرد (۲۸-۱۳-۶۳-۱) منافقان دشمنند ایشانرا باید کشت (ایضاً)

منطق الطیر - سلیمان زبان مرغان آموخته شده (۱۹-۲۷-۲)

منکر - بروز حشر حالت منکر چه خواہد بود (۵-۴-۶) منکر رسول بجہنم برود (۵-۴-۱۷)

موت - موت برائے آخرت بہتر ست (۱-۲-۱۱) از موت ترسیدن عبث است

(۲-۲-۳۲) موت از اللہ مقرر است (۱۴-۳-۱۴) موت تعلق بر تقدیر دارد (-- ۱۷) ہر نفس ذائقہ موت خواہد چشید (-- ۱۹) ہر جاکہ کسے باشد موتش میرسد (۵-۴-۱۱) ہر نفس موت خواہد چشید (۲۱-۲۶-۶) گریختن از موت سود ندارد (۲۱-۳۳-۲) (مرگ) (اجل)

مودت فی القربی - بدلہ ایست کہ برائے پیغمبر از طرف مومنان واجب است (۲۵-۴-۳)

موز - (نل)

موسٰی - وعدہ چہل شب باو (۱-۲-۶) معجزہ عصا کہ آب از سنگ پیدا کردہ (-- ۷) تعداد فرقہائے موسٰی (ایضاً) توریت بموسٰی دادہ شدہ (ایضاً) موسٰی یکے از پیغمبران بودہ (-- ۱۶) یہود از موسٰی سوال معجزہ وغیرہ میکنند (۶-۴-۲۲) اللہ بموسٰی کلام کردہ (-- ۲۳) وعظ موسٰی بقوم خود (۶-۵-۱۴) توریت بر موسٰی نازل شدہ (۷-۶-۱۱) (۸-۹-۱۹) موسٰی برائے فرعون و سرداران او فرستادہ شدہ (۹-۷-۱۳) گفتگوئے او با فرعون معجزہ عصا کہ بصورت اژدہا میگردد و ید بیضا (ایضاً) فرعون جملہ ساحران را طلبید (۹-۷-۱۴) تفاوت میان سحر ساحران و معجزہ موسٰی (ایضاً) ساحران ایمان میآرند - رسم کشتن پسران و گذاشتن دختران بحکم فرعون (۹-۷-۱۵) سزائے آل فرعون بقحط و بلاہائے دیگر مثل غوکہا و جراد و قمل (-- ۱۶) غرق شدن فرعون با لشکر در دریائے قلزم (ایضاً) موسٰی با بنی اسرائیل سلامت از دریا عبور میکنند (۹-۷-۱۶) وعدہ اللہ با موسٰی در چہل شب تمام شد

توریت بر موسیٰ نازل شده (۷ - ۱۷) موسیٰ برادر خود هارون را خلیفه خود میکند (ایضاً) کلام کردن الله با موسیٰ و تجلی دیدار با و نمودن - نازل شدن الواح (ایضاً) قوم موسیٰ بچه گاو را میپرستند (۹ - ۷ - ۱۸) موسیٰ هفتاد نفر برائے دیدار الله میگزیند - صاعقه بر ایشان می افتد و ایشان می میرند (۷ - ۱۹) قصه موسیٰ و هارون و فرعون و گفتگوے ایشان باہم (۱۱ - ۱۰ - ۸) مقابله موسیٰ با ساحران - وحی بموسیٰ و برادرش می آید (۷ - ۹) موسیٰ بفرعون و سردارانش فرستاده شد (۱۲ - ۱۱ - ۹) کتاب بموسیٰ داده شد (۷ - ۹ و ۱۰) موسیٰ برائے هدایت قوم فرستاده شده (۱۳ - ۱۴ - ۱) گفتگوے موسیٰ با قوم خود در باب آل فرعون و کشتن پسران (ایضاً) الله بموسیٰ کتاب داد تا هادی بنی اسرائیل شود (۱۵ - ۱۷ - ۱) نه آیت یعنی نشان بموسیٰ داده شد - فرعون تهمت جادوگری برا و میکند (۷ - ۱۲) موسیٰ همراهی یوشع برائے ملاقات خضر بمجمع البحرین میرود و ماهی بریان میکند (۱۵ - ۱۸ - ۹) گفتگوے موسیٰ با خضر - خضر او را میگوید که از هر واقعه که ببیند از و نپرسد (ایضاً) خضر کشتی را غرق میکند (۱۵ - ۱۸ - ۱۴) خضر پسرے را قتل میکند و دیوار از جاے افگند (ایضاً) خضر حقیقت هر واقعه مذکور میکند (ایضاً) موسیٰ رسول الله بود و نبی مخلص (۱۶ - ۱۹ - ۴) موسیٰ بجانب طور خوانده شد - برادرش هارون برائے مدد داده شد (ایضاً) موسیٰ آتش مے بیند (۱۶ - ۲۰ - ۱) موسیٰ بوادی مقدس طوے میرسد و کلام ربے مے شنود (ایضاً) و را اول وحی حکم نماز نازل شده - معجزه عصا و ید بیضا (ایضاً) موسیٰ بفرعون فرستاده شد و برادرش هارون وزیر او کرده شد - بمادر موسیٰ در خواب وحی آمده و او موسیٰ را

بند کردہ صندوق در دریا انداختہ کہ آخر بفرعون رسید (۱۹-۲۰-۲) موسے
باز بمادر خود رسید و پرورش یافتہ و از غم نجات یافتہ (ایضاً) گفتگوے ایشان
با فرعون (ایضاً) موسیٰ بیان قدرت اللہ میکند (ایضاً) پیش ہمہ مردمان موسے
معجزہ میکند (۱۹-۲۰-۳) ہمہ ساحران درگمان میمانند۔ وعظ موسیٰ بفرعون
درباب جزاے اعمال نیک (ایضاً) موسے در دریا راہ خشک یافتہ و فرعون
کہ پسش رفتہ غرق شد (۱۹-۲۰-۴) سامری قوم موسیٰ را گمراہ میسازد۔
موسیٰ بعد چہل روز باز میآید و قوم خود را نصیحت میکند۔ سامری از مردمان
زیورہا گرفتہ گوسالہ میسازد و میگوید کہ این اللہ ہست (ایضاً) موسیٰ و ہارون را
معجزہ دادہ شد۔ ایشان از رب خود می ترسیدند (۱۷-۲۱-۴) موسے
و برادرش ہارون بطرف فرعون و سرداران او آمدند۔ باو کتاب دادہ
شد (۱۸-۲۳-۳) کتاب باو فرستادہ شد۔ و برادرش ہارون ہم باو دادہ شد
(۱۹-۲۵-۴) موسیٰ بقوم فرعون فرستادہ شد کہ ظالم بودند۔ بہ ہارون برادرش
ہم وحی شدہ ہر دو بفرعون میروند و درباب بردن بنی اسرائیل بشام گفتگو
میکنند (۱۹-۲۶-۲) موسیٰ پیش فرعون معجزہ ہا میکند۔ معجزہ عصا و ید بیضا
(--۲) ہمہ ساحران جمع میشوند و بموسیٰ مقابلہ میکنند۔ موسیٰ بر ایشان
غالب میشود و ایشان ہمہ سجدہ میکنند (--۳) موسیٰ با قوم خود از دریا
میرود و فرعون کہ پسش میرود غرق میشود (--۴) قصہ موسیٰ کہ آتش میبیند
(۱۹-۲۷-۱) موسیٰ آواز غیب میشنود۔ معجزہ عصا و ید بیضا میبیند (ایضاً)
بمادر موسیٰ وحی میشود کہ موسیٰ را در دریا اندازد (۲۰-۲۸-۱) آل فرعون آن

صندوق می‌گشند (ایضاً) مادر موسیٰ را برائے شیر دادن مے طلبند (ایضاً) موسیٰ شخصے را ہلاک میکند (۱ — ۲) موسیٰ از شہر بمدین مے گریزد (ایضاً) موسیٰ بر چاہ مدین مے بیند ایشانرا آب میدہد۔ موسیٰ را بہ پدر خود مے برند و او نوکر میکند (۱ — ۳) یکے از زنان را بموسیٰ در نکاح میدہند (ایضاً) بعد مدتے موسیٰ بطرف کوہ آتش مے بیند (۱ — ۴) آنجا فریاد مے شنود کہ من خدایم۔ موسیٰ عصائے اندازد کہ مار میشود (ایضاً) معجزہ ید بیضا فہم میکند (ایضاً) موسیٰ برائے ہارون دعا میخواہد (ایضاً) لشکر فرعون را بدریا مے برد (ایضاً) اللہ موسیٰ را نبی خود میکند وکتاب باو میفرستد (۱ — ۵) در ایام او قارون و فرعون و ہامان عذابہا دیدند (۲۰ — ۲۹ — ۴) برائے ہدایت بنی اسرائیل کتاب باو دادہ شدہ (۲۱ — ۳۲ — ۳) بعضے از مفسدان بر موسیٰ تہمت کشتن ہارون مے نہند (۲۲ — ۳۳ — ۹) احسان اللہ بر موسیٰ و ہارون۔ (۲۳ — ۳۷ — ۴) موسیٰ بفرعون وہامان وقارون فرستادہ شدہ وگفتگوے ایشان (۲۴ — ۴۰ — ۳) بموسیٰ ہدایت وکتاب دادہ شدہ و وارث بنی اسرائیل کردہ شدہ (۱ — ۶) موسیٰ کتاب دادہ شدہ (۲۵ — ۴۱ — ۶) موسیٰ بفرعون فرستادہ شدہ وقصہ او (۲۵ — ۴۳ — ۵) احوال موسیٰ وفرعون (۲۵ — ۴۴ — ۱و۲) موسیٰ بفرعون فرستادہ شد (۲۷ — ۵۱ — ۲) احوال او (۳۰ — ۷۹ — ۱)

مؤمن ـ مومنان ـ غلام مؤمن هم از مشرک آزاد بهتر است (۲-۲-۲۷)
کافر دوست مؤمن نباشد (۳-۳-۳۰) مؤمن را چه اجر با تحمل
میشود (۴--۴) تفاوت میان مؤمن و منافق (۶-۳-۱۸) مؤمن
چه ثواب خواهد یافت (۵--۴۰) (۵-۴-۸) مؤمن را نباید که
مومنے را بکشد و الا سزا یابد (۵--۱۳) مؤمنان چه اجر عظیم
(۶--۱۸) اگر یهود و نصارا و صابیان به الله ایمان آرند و اعمال
نیک دارند از خوف آزاد هستند (۶-۵-۱۰) سورة المؤمن
(۲۴--۴۰) چه کسانیرا مؤمن خوانند (۹-۸-۱) مؤمنانرا اجر
بسیار حاصل خواهد شد (۶-۶-۲۱) مؤمنانرا الله هدایت میکند
(۱۷-۲۲-۷) مؤمنان داخل بهشت خواهند شد (۲۶-۸-۱۰)
مؤمنانرا باید که پدر و مادر خود را که کافر باشند دوست نگیرند (۱۰-۹-۱۴)
مؤمنان نماز میخوانند و زکوة میدهند (۹--۹) جنات عدن برائے
وعده کرده شده (ایضاً) مؤمنان و راسخان چه اجر دارند
(۶-۴-۲۲) مؤمنان مهاجران و مجاهدان درجه عظیم دارند
(۱۰-۹-۳) جنات فردوس برائے مؤمنانست (۱۶-۱۹-۱۲) مؤمنان
چه کارهائے نیک میکنند ـ وارثه فردوس باشیان خواهد رسید (۱۸-۲۳-۱۰)
الله مؤمنان بعوض مال جنت میدهد (۱۱-۹-۱۴)

مؤمنون ـ سورة المؤمنون (۱۸-۲۳)

مهاجر ـ مهاجران ـ کسانیکه در راه خدا هجرت میکنند چه ثواب دارند (۵-۴-۱۴)

مہاجر و مجاہد چہ اجر یابد (۱۰-۹-۱۰) مہاجران فرقہ بودند از اصحاب محمد (ایضاً) مہاجران و انصار بجنت خواہند رفت (۱۱-۹-۱۳) بمہاجران و انصار اللہ دوبارہ معافی داد (۱۱-۹-۱۴) مہاجران کہ از سبب ظلم کافران وطن خود گذاشتہ اند در دنیا و آخرت اجر خواہند یافت (۱۴-۱۶-۶)

مہر - کابین (۲-۲-۳۱) مہر بزنان لازم (۴-۴-۲۰)

میثاق - (عہد) (وعدہ)

میزان - میزان برابر باید نہاد (۱-۲۰-۱۹) (۹-۷-۱۱) شعیب قوم خود را از کم کردن وزن در میزان منع میساز د (۱۲-۱۱-۸) (کیال) (وزن)

میراث - (ورثہ)

میسر - یعنے قمار بازی گناہ بزرگ است (۲-۲-۲۷) میسر حرام است (۷-۵-۱۲)

میکائیل - بر جبرئیل و میکائیل ایمان واجب (۱-۲-۱۲) شیطان جبرئیل و میکائیل را دیدہ در جنگ بدر از ابوجہل بگریخت (۱۰-۸-۶)

ن

ناتواں - مستضعفین اگر مسلمان ہستند و در ملک کافر مے مانند معاف ہستند (۵-۴-۱۴)

نازعات - سورۃ النازعات (۳۰-۷۹)

ناس۔ سورہ الناس (۳۰-۱۱۴)

ناقہ۔ از کشتن ناقہ ثمود را متبع شدہ (۱۲-۱۱-۶) ناقہ معجزہ از سنگ برآمدہ
و بچہ میزاید (ایضاً) قوم ثمود ناقہ را میکشتند و سزا مے یابند (ایضاً)
قوم صالح بخلاف حکمش ناقہ را میکشتند (۸-۷-۱۰) اللہ ناقہ را بطور
دلیل بہ ثمود دادہ کہ آنرا کشتند (۱۵-۱۷-۶) ناقہ و قصہ صالح
(۱۹-۲۶-۸) ناقہ صالح کشتہ شد (۲۷-۵۴-۲)

بناء۔ سورہ النبأ (۳۰-۷۸)

نبات۔ اللہ تعالے از باران اقسام نبات پیدا کردہ (۷-۶-۱۲) ہمہ نباتات
در زمین موجود ہستند و این قدرت اللہ است (۱۹-۲۶-۱) (اللہ)
(قدرت)

نبی۔ نبیان نبی کیست و چہ معنی دارد (۵-۴-۹) برائے ہمہ نبیان اعدا
ہستند (۸-۶-۱۴) نبیان برائے معشر جن ہم فرستادہ شدند
(۸-۶-۱۵) کسانیکہ نبی را ایذا میرسانند عذاب خواہند دید
(۱۰-۹-۸) نبی نہ خزانہ دارد و نہ غیب میداند و نہ فرشتہ است
(۱۲-۱۱-۳) بعضے انبیا بر بعضے فضیلت دادہ شدہ (۱۵-۱۷-۶)
کافران در باب نبی چہ میگفتند (۱۸-۲۳-۴) ازواج مادران امت
ہستند (۲۱-۳۳-۱) نبی شاہد و مبشر و نذیر و سراج منیر است
(۲۲-۳۳-۶) کدام ازواج نبی را حلال اند (〃-〃-۶) در خانہ نبی بے
دعوت طعام نباید رفت و نہ بعد از وفات نبی بزوجہ او عقد نکاح باید بست

(۳۳-۷) اللہ و ملائکہ بر نبی صلوات و درود میفرستند مومنان را ہم چنین کردن واجب است (ایضاً) نبی برائے مردمان بشیر و نذیر است (۳۳-۳۴) نبی برائے ہدایت مردمان آمدہ از کسے اجر نمیخواہد (۶-۹۰) انبیا بخلایق فرستادہ شدند کہ مردمان بایشان مسخری کردند و در آخر ہلاک شدند (۲۵-۳۳-۱۰) (انبیا) (رسول)

نجا - اللہ مردمان نجات میدہد (۷-۶-۸) اللہ بکشتی نوح و راکبان آن نجات بخشید (۸-۶-۸) (۱۱-۱۰-۸) اللہ بہ پیغمبران و مومنان نجات خواہد داد (۱۱-۱۰-۱۰) اللہ شعیب را نجات داد (۱۲-۱۱-۸)

نجو - ستارہ ہا برائے رہنمائی مردم آفریدہ شدہ اند (۷-۶-۱۲) (ستارہ)

نحل - سورۃ النحل (۱۶-۱۳) اللہ بخل یعنی شہد مگس وحی فرستادہ کہ از میوہ ہائے رنگا رنگ شہد بسازد (۱۶-۱۴-۹)

نجم - سورۃ النجم (۲۷-۵۳)

نساء - زنان یتیمان برائے حمایت در نکاح باید آورد (۵-۴-۱۹) زنان مانند لباس است برائے مرد (۲-۲-۲۳) در شب رمضان صحبت زنان خود حلال است (ایضاً) زنان برائے مردان مانند کشت زار اند (۲-۲-۲۸) سورۃ النساء (۴-۴) نکاح با زنان (۴-۱) برائے ثبوت زنائے زنان چہار گواہ ضرور اند (۴-۴-۳) کدام زنان حلال اند (۴-۴) بزور وارث زنان بودن روا نیست (۳-۴) بکدام زنان نکاح واجب (۴-۴) مرد از زن درجہ بزرگی دارد (۶-۴) اگر زن بدخوئی کند چہ سزا باید

واد (ایضاً) (زن)

نسخ - بعضے از آیات قرآن باعث طعنہ یہودیان نسخ شدہ (۱-۲-۱۳)

نشہ - (سکر)

نشانیاں - (آیات) (قدرت) (اللہ)

نصارا - نصارا کہ ایمان دارند در امن باشند (۱-۲-۸) منع علیہ میان یہود
و نصارا در باب قبلہ (-- ۱۴) نصارا از رنگ زرد بر آدین بکار مے بردند
(— ۱۶) ابراہیم و دیگر نبیان نہ یہود بودند و نہ نصارا (-- ۱۶)
اعتقاد نصارا بر پدر و پسر روح القدس (۶-۴-۲۳) قوطہائے علیحدہ
ایشان در باب مسیح (۶-۵-۱۰) نصارا و یہود میگفتند کہ اولاد اللہ
ہستیم (۶-۵-۳) مسلمانان را دوستی با نصارا نشاید (-- ۸)
اگر نصارا بر اللہ ایمان دارند از خوف آزاد ہستند (-- ۱۰)
مسیح را ابن اللہ میخوانند (۱۰-۹-۵)

نصائح - اللہ بر دیان چہ نصیحتہا کردہ (۸-۶-۱۹) ۔

نصر - سورہ النصر (۳۰-۱۱۰)

نصرت - نصرت و فیروزی در دست اللہ است (۹-۸-۱۰) (-- ۳) (فتح)

نصیب - برائے ہر مرد و زن نصیب مقرر (۵-۴-۵) نصیب برائے ہر کس
مقرر است (۱۴-۱۶-۷)

نعمت - در نعمت اللہ انکار نباید کرد (۱۴-۱۴-۱۵) نعمت اللہ از شمار
بیرون است (۱۴-۱۹-۲)

نفس ۔ قتل نفس حرام است (۸-۶-۱۹) اللہ ہیچ نفس تکلیف نمید ہد (ایضاً) نفع وضر نفس خود را اختیار کسے نیست (۹-۷-۲۳) خلقت عالم از یک نفس و جان (۹-۷-۲۴)

نفقہ (خرچ)

نکاح ۔ نکاح با زن در عدت جائز نیست (۲-۲-۳۰) نکاح با یک زن کافیست ولا کن سہ یا چہار ہم روا ہستند (۴-۴-۱) نکاح با کدام زن واجب است (۱-۴) نکاح با کدام کس از خویشان حلال و با کدام حرام (ایضاً) نکاح با زنان بیوہ و غلام ہم رواست (۱۸-۲۴-۴) نکاح با زن بعد طلاق ہم جائز میشود (۲۲-۳۳-۶) (زن) (نساء)

نماز ۔ نماز را قائم باید داشت (۷-۶-۹) مردمانِ نمازی از نیکانند (۹-۷-۲۱) مومنان نماز میخوانند و زکوٰۃ میدہند (۱۰-۹-۹) بوقت غروب آفتاب و تاریکیِ شب نماز باید کرد (۱۵-۱۷-۹) نماز با آواز بلند باید خواند و نہ تمام آہستہ (۱-۱۲) پیش از طلوعِ آفتاب و پیش از غروب او و شب و قتہا تسبیح و نماز زند (۲۶-۵۰-۳) (صلوات)

نمل ۔ سورہ النمل (۱۹-۲۷) سلیمان بوادی النمل میرسد (۱۹-۲۷-۲) گفتگوے سلیمان با مور (ایضاً) (مور) (سلیمان)

نوح ۔ یکے از پیغمبران بودہ (۲-۳-۴) نوح رسول خدا بودہ گفتگوے او با قوم خود (۸-۷-۶)

نجات کشتی نوح از طوفان و غرق شدن کافران (ایضاً) قوم نوح و عاد و
ثمود و قوم ابراہیم و اصحاب مدین ہمہ از انبیاء بر جان خود ظلم کردند
(۹-۹-۱۰) بر نوح و دیگر نبیان وحی شده (۶-۲۴-۲۳) قصۂ نوح گفتگوے
او با قوم خود - نوح یکے از مرسلین بود - اللہ او را و تابعین و دوستان نجات
داده (۸-۱۰-۱۱) نوح بقوم خود فرستاده شده (۳-۱۱-۱۲) بحث قوم با نوح
(ایضاً) گفتگوے نوح با قوم خود (ایضاً) نوح وحی کرده شده (۴-۱۱-۱۲)
نوح کشتی میسازد - قوم بران مسخری مے کنند - تنور جوش میزند - جفته از هر قسم
جانور داخل کشتی میشود - طوفان موج میزند (ایضاً) نوح پسر را مے طلبید
(ایضاً) پسرش نمی آید و غرق میشود - تا چهل روز آب مے بارد - و بعد شش
ماه کشتی بر جبل جودی مے نشیند - نوح از اللہ سوال در حق پسر خود میکند
و سوال رد میشود (۴-۱۱-۱۲) وعده اللہ با نوح که باز آفتے برانش نازل
نخواہد شد (ایضاً) نوح از رسولان اللہ بوده (۲-۱۴-۱۳) بحث قوم با
رسولان (ایضاً) نوح یکے از انبیا بوده (۴-۱۹-۱۶) نوح از سختی آزاد
کرده شده و دشمنان او غرق کرده شدند (۶-۲۱-۱۷) نوح بقوم
فرستاده شد گفتگوے و بحث او با قوم خود (۳-۲۲-۱۸) نوح بحکم اللہ کشتی
میسازد - طوفان از تنور مے آید و کافران غرق میشوند (ایضاً) قوم او
که پیغمبر را دروغ گفتند غرق شدند (۴-۲۵-۱۹) قصۂ نوح و برادرش
او را و قوم او را در کشتی نجات داده میشود (۶-۲۶-۱۹) نوح رسول خدا
بوده و پنجاه سال کم از یک ہزار سال عمر داشت (۳-۲۹-۲۰) بوقت طوفان

کشتی او را نجات داده شد (۲۳-۲۷-۳۰) نوح با قوم خود قدرت
اللہ را بیان میکند (۲۹-۷۱-۱۵) ذکر نوح (۲۷-۱۴-۵-۲) سورہ
نوح (۲۹-۷۱) نصیحت نوح بقوم خویش (۲۹-۷۱-۱)
نور - سورۃ النور (۱۸-۲۴) در انجیل ہدایت و نور نازل شدہ (۶-۵
) اللہ نور آسمان و زمین است مثل آن (۱۸-۲۴-۵)
نوشتہ - بہر کس نوشتہ میرسد (۱۰-۹-۷)
نیاز - از پیدایش زراعتہا و جانوران بنام اللہ باید داد (۸-۶-۱۶)
نیاز کعبہ باید داد (۲-۵-۱) (ہدیہ) (زکوٰۃ)
نیک و بد - ہر نیک و بد بر نفس کنندہ میآید (۲۵-۴۵-۲) نیک و بد پیش اللہ
یکسان و برابر نیست (ایضاً) (نیکی) (عمل) (باقیات الصالحات)
نیکبخت - کسے کہ نیکبخت و سعید ہست در بہشت آرام خواہد یافت (۱۲-۱۱-۹)
نیکان - نیکان و ایمانداران چہ اجر خواہند یافت (۸-۷-۵) جائے
بہتر یعنے جنات عدن برائے ایشانست (۱۴-۱۶-۳) نیکان
چہ اجر بینید (۱۵-۱۸-۱۴) بعضے خصلتہائے نیکان (۲۹-
۷۰-۱) نیکان چہ لذتہا بینید (۲۹-۷۶-۱)
نیکی - نیکیہا - جزائے نیکیہا و سزائے بدیہا چیست (۹-۷-۱۲)
(۱۱-۱۰-۳) نیکیہا بدیہا را میبرند (۱۲-۱۱-۱۰) ہر کسیکہ ایفائے
وعدہ اللہ کند و خوف خدا دارد و صبر و صلوٰۃ میکند بہشت خواہد
رفت (۱۳-۱۳-۳) ہر کس کہ بر خلاف این نیکیہا میکند برائے

لعنت است (ایضاً) نیکی برائے نفس کنندہ است و بدی ہم برائے او (۱۵-۱۷-۱) (عمل) (باقیات الصالحات) (صالح)

و

واقعہ۔ سورۃ الواقعہ (۲۷-۵۶)

وادی النمل۔ گفتگوئے سلیمان با موران در وادی النمل (۱۹-۲۷-۲)

وادی مقدس طوی۔ موسے بآن وادی میرود و کلام رب بگوشش میرسد (۱۶-۲۰-۱)

والد۔ احسان بوالدین واجب (۱-۲-۱۰) حق والدین ادا باید کرد (۵-۴-۲) احسان بایشان باید کرد۔ (۸-۹-۱۹) بوالدین مهربانی باید کرد و قول تعظیم بایشان باید گفت و در حق ایشان دعائے رحمت باید کرد (۱۵-۱۷-۳) حق والدین در دنیا از ہمہ بالاتر است لاکن از دین حق اللہ کمتر است (۲۰-۲۹-۱) شکر اللہ و والدین باید کرد (۲۱-۳۱-۲) بوالدین احسان باید کرد کہ ایشان برائے اولاد تکلیف میکشند (۲۶-۴۶-۲) از والدین بری نباید شد (ایضاً)

وحدت۔ وحدت اللہ (۲-۲-۲۰) (۳-۳-۲) وغیرہ (اللہ)

وحی۔ جبرئیل قرآن را بوحی آوردہ (۱-۲-۱۲) بر محمد و نوح و دیگر نبیان وحی نازل شدہ (۶-۴-۲۳) قرآن بر محمد وحی شدہ (۲۷-۷-۲)

پیغمبر فقط آدمی ست نه ملک و نه خزانه دارد ولاکن بر او وحی نازل شد
(--۵) وحی بیک مرد برای مردمان تعجب شده (۱۱-۱۰-۱)
هرچه الله وحی میکند بران پیروی باید کرد (۱۱-۱۱-۱۱) بهر حال بر
وحی معتقد باید بود (۱۲-۱۱-۲) بمحمد حکمت وحی شده (۱۵-۱۷-۴)
و وحی بطرف رسول الله شده و الله او را از بندگان خود برگزید (۲۲-
۳۵-۴) به محمد و دیگر رسولان وحی رسید (۲۴-۲۹-۷) (۲۶-۲۴-
۱) وحی بر نبی نازل میشود (۲۷-۳-۵-۱)

ورثه - وصیت در باب آن واجب (۲-۲-۲۲) ورثه از والدین و اقربا
بمرد و زن (۴-۴-۱) حصه ورثه برای اولاد و والدین وغیره
(--۳) ورثه بر قرابت منحصر (۵-۴-۵) (میراث)

وزن - بترازوی راست وزن باید کرد (۸-۷-۱۱) روز قیامت
اعمال هر یک وزن کرده خواهند شد (۸-۷-۱) برابری وزن
ضرورست (۱۵-۱۷-۴) (میزان)

وصیت - وصایا - وصیت بوقت مرگ واجب (۲-۲-۲۲) بعد مرگ
وصیت بر نهان کردن (۲-۲-۳۱) برای نگهبانی ورثه گواه مقرر
باید کرد وغیره (۷-۵-۱۴)

وضو - آداب وضو (۶-۵-۲)

وعده - وعده الله حق است (۱۱-۱۰-۶) بوقت گفتن وعده ان شاء الله
باید گفت (۱۵-۱۰-۴) (عهد)

وفا - وفا بعهد بشتر (۳-۳-۹) (الایفاء)

وقت - وقتهاے عبادت (۱۴-۳۰-۲) (نماز) (صلوات)

ھ

هابیل - پسر آدم - قربانی هابیل مقبول افتاده از آن برادرش قابیل حسد برده او را کشت (۶-۵-۵) (قابیل)

هجرت - مهاجران کسانیکه در راه خدا هجرت کنند (۲-۳-۲۷) اجر عظیمے ثواب دارند (۶-۳-۲۰) مهاجران فی سبیل الله را الله رزق خوب میرساند (۱۷-۲۲-۸) مهاجران و مومنان درجه عظیم دارند (۱۰-۹-۳) (مهاجر)

هاروت - هاروت و ماروت فرشتگان بابل بودند و سحر بمردمان میآموختند (۱-۲-۱۲) (ماروت) (بابل)

هارون - یکے از رسولان بوده (۶-۶-۲۳) موسے برادر خود هارون را خلیفه خود میکند (۹-۷-۱۷) موسے و هارون معجزه داده شده بودند (۱۷-۲۱-۴) هارون بموسیٰ براے مدد داده شده (۱۶-۱۹-۱۴) (۱۶-۲۰-۲) به هارون هم وحی شده - او بهمراهی موسے بفرعون میرود و بنی اسرائیل را بشام میبرند (۱۹-۲۶-۲) بر موسیٰ تهمت کشتن هارون مینهند (۲۲-۳۳-۹) (موسیٰ) (فرعون)

هامان - وزیر فرعون بود و بچگان نرینه میکشت (۲۰-۲۸-۱) موسیٰ بفرعون و

و ہامان وقارون فرستادہ شدہ (۲۴-۲۰-۳۳) (فرعون)

ھدٰی - ہدایت اللہ ہدایت حقیقی ہست نہ دیگر (۱-۲-۱۴) اگر اللہ ہدایت کسے میکند سینہ او باسلام میکشاید (۸-۶-۱۵) ہدآیت اللہ مفید است (۱-۲-۱۴) کدام مردمان بر ہدایت ہستند (۱-۲-۱) ہدایت در دست خداست (۵-۲۶-۱۲) اللہ آن کس را ہدایت میکند کہ پیروی رضائے او میکند (۶-۵-۳) ہدآیت آنست کہ اللہ میکند (۷-۹-۹) اللہ بطرف حق ہدایت میکند (۱۱-۱۰-۶) ہدآیت وگمراہی ہر کس بر نفس او ست (۱۱-۱۱-۱۱) ہدایت در دست خداست بہر کہ بخواہد میدھد (۱۴-۱۶-۵) ہدآیت وگمراہی حسب مرضی اللہ ہست (۱۴-۱۶-۱۳) بغیر خدا کسے ہدایت نمیکند مگر کسیکہ او خواہد (۲۰-۲۸-۶) ہدآیت وگمراہی در دست اللہ است (۲۴-۳۵-۲) (گمراہی)

ھُدھُد - سلیمان ہدہد را نمی بیند وانتظار او میکند (۱۹-۲۷-۲) ہُدہُد خبر بلقیس مے آرد (ایضاً) گفتگوے ہدہد با بلقیس - جواب سلیمان میآرد (۱۹-۲۷-۳) (سلیمان) (بلقیس) (سبا).

ھدیہ - رسم قربانی (۲-۲-۲۴) نیاز کعبہ باید داد و آنرا بے حرمت نباید کرد (۶-۵-۱) (قربانی) (نیاز)

ھرزہ گوئی - زیادہ گوئی در دین نباید کرد (۲-۶-۲۳)

ھفت - ہفت آیہ سورۂ فاتحہ وظیفہ خوب است (۱-۱-۱) جملہ ہفت زمین

(۱-۲-۳) ہفت آسمان در دو روز آفریدہ شدند (۴۱-۲۴-۲ ۔۲)

• بادشاہ مصر در خواب ہفت گاو فربہ و ہفت گاو لاغر و ہفت خوشہ خشک و تر سے بیند و یوسف تعبیر آن خواب میکند (۱۳-۱۲-۶ ۔ ۶)

جہنم ہفت دروازہ دارد (۱۴-۱۵-۳)

ھمزۃ ۔ سورۃ الہمزہ (۳۰-عم-۱۰۴)

ھمسایگان ۔ حق ہمسائگان ادا باید کرد (۵-۴-۶)

ھود ۔ ہود برادر عاد بود و رسول خدا گفتگوے او با قوم خود ۔ رحمت اللہ با قوم او (۸-۷-۹) سورۂ ہود (۱۲-۱۱) قصہ ہود برادر عاد (۱۹-۲۶-۷) ہود نصیحت بقوم خود میکند و باب توبہ (۱۲-۱۱-۵) ہود عاد را در احقاف ترسانید در آخر گنہگاران سزا دیدند (۲۶-۴-۳)

ی

یاجوج ۔ بیان یاجوج و ماجوج (۱۶-۱۸-۱۱) ہر دو بر روز حشر بیرون خواہند آمد (۱۷-۲۱-۷) ذوالقرنین در میان دو دیوار میآید یاجوج و ماجوج آنجا میباشند (۱۶-۱۸-۱۱) (ذوالقرنین ۔ سکندر) (ماجوج)

یاکردن ۔ (ذکر)

یتیمان ۔ حرمت احوال ایشان بہتر (۱-۲-۱۰) اصلاح با ایشان بہتر (۲-۲-۲۷) مال ایشان بامانت باید داد (۴-۴-۱) نکاح با ایشان (ایضاً) مال ایشان سزا ئے کسانیکہ مال ایشان بظلم میخورند (ایضاً)

حق یتیمان را ادا باید کرد (۵-۴-۶) طمع مال ایشان نباید کرد و نزدیک آن نباید رفت (۸-۹-۱۹) (۱۵-۱۷-۴)

یحیٰی - پیغمبرے بودہ - به زکریا بشارت او داده شده (۳-۴-۳) اللہ باو در پیری پسر مید ہد۔ بحکم اللہ تا سه شب با کسے حرف نزند (۱۶-۱۹-۱) یحیٰی پاک دامن و پرہیزگار بوده (ایضاً) کار ہائے خیر میکرد - (۱۷-۲۱-۶) (زکریا)

ید اللہ - دست اللہ بند نیست کشاده است یعنی دست قہر و مہر (۶-۵-۹) دست اللہ بر دستہائے بیعت کنندگانست (۲۶-۱۴-۱)

ید بیضا - معجزه موسیٰ (۹-۷-۱۳)

یٰسٓ - سوره یٰس (۲۲-۳۶)

یسع - نام یکے از پیغمبران (۷-۶-۱۰)

یعقوب - ابراہیم به یعقوب نصیحت میکند (۱-۲-۱۶) یعقوب یکے از رسولان بوده وحی کرده شده (۶-۴-۲۳) ابراہیم را بشارت اسحاق و یعقوب از اللہ می آید (۱۲-۱۱-۷) نعمت اللہ به آل یعقوب (۱۲-۱۲-۱) اللہ به ابراہیم اسحاق و یعقوب میدہد (۱۶-۱۹-۳) اسحاق و یعقوب به لوط داده شد (۱۷-۲۱-۵) (یوسف)

یوسف - سوره یوسف (۱۲-۱۲-۱) خواب یوسف در باب یازده ستاره وغیره (ایضاً) تعبیر پدرش (ایضاً) حسد برادران برائے قتل یوسف (۱۲-۱۲-۲) از پدر رخصت گرفته و یوسف را به جنگل میبرند یوسف را

در چاه میاندازند ـ قافله آنجا میرسد و دلوی میندازند و یوسف را
بیرون میآرند (ایضاً) او را در مصر فروشند (۱۲-۱۲-۳) عزیز مصر
او را پسر دو فرزند خود میکند ـ الله یوسف علم تعبیر و عقل میآموزد ـ زن
عزیز بر او عاشق میشود و بر او جبر میکند ـ یوسف بمکر زن گرفتار میشود
(ایضاً) زنان مصر دستهای خود می‌برند از حیرت (۱۲-۱۲-۴)
یوسف در زندان قید میشود (ایضاً) دو جوان دیگر در آن زندان
رفیق یوسف هستند ـ خوابی بینند و او تعبیر میکند (۱۲-۱۲-۵)
یوسف بر رفیق وعظ میکند (ایضاً) ملک در خواب هفت گاو فربه و هفت
گاو لاغر و هفت خوشه خشک و هفت تر می‌بیند (۱۲-۱۲-۶) یوسف
تعبیر آن خواب میکند (ایضاً) زن عزیز حقیقت را بیان میکند (۱۲-۱۲-۷)
برادران یوسف میآیند و او را می‌شناسند (-۹) و باز میگردند (ایضاً)
برادر یوسف را باز میآرند (ایضاً) یوسف ایشان را تهمت دزدی میدهد
(۱۲-۱۲-۹) یوسف برادر خود را غلام کرده میگیرد (ایضاً) به یعقوب خبر
میرسد و او افسوس میکند (۱۲-۱۲-۱۰) یوسف خود را ظاهر میسازد (ایضاً)
قمیص یوسف به یعقوب می‌برند چشم او روشن میشود و همه بمصر می‌آیند
(۱۲-۱۲-۱۱) تعبیر خواب یوسف میشود که همه برادران سجده بادی میکنند
(ایضاً) یعقوب به بنی اسرائیل فرستاده شده (۲۴-۶۰-۱۴)
یوشع ـ قصهٔ یوشع و خضر و موسی (۱۵-۱۸-۹) موسی همراهی یوشع برای
ملاقات خضر بمجمع البحرین میرود و ماهی بریان میگیرد (ایضاً)

یونس- نام یکے از پیغمبران (۴-۶-۱۰) سورۂ یونس (۱۱-۱۰) قوم او عذاب
دیده در دنیا یقین آوردند و امان یافتند- کسے دیگر ہمچنین امان نیافت
(۱۱-۱۰-۱۰) یونس یعنی ذی النون در تاریکی شب در باد دریا آب زد
و نجات یافت (۱۷-۱-۲-۶) یونس از پدران جستن قبیلی بود برائے
ہدایت مشرکان بہ نینوائے رفت - در راه او را در آب میانداز
ماہی او را فرو میگیرد و باز بکناره مے اندازد (ایضاً) یونس یکے از
رسولان بود - در شکم ماہی رفته باز بیرون آمد (۲۳-۷-۳۵) صاحب
الحوت - اشاره به یونس (۲۹-۶۸-۲) پیش الله برگزیده است
(ایضاً) یکے از انبیا بوده (۶-۴-۲۳)

یہود- یہود که ایمان دارند در امن باشند (۱-۲-۸) یہود و نصارا
خود را از دیگران بہتر میدانستند (-۴-۱۱) یہود کفر میکردند
(۱-۲-۱۱) یہود در کتاب خود تغییر و تبدیل کردند (۲-۲-۲۱)
ایشان برائے یافتن تعریف مردمان کارہائے بد میکردند (۴-
۳-۹۹) یہود بر کتاب خود عمل میکردند (۳-۳-۳) بعضے از اعرابی
ایشان (۵-۴-۷) بسحر و طاغوت اعتبار داشتند (-۸)
از موسے سوال معجزه میکردند و گوساله را میپرستیدند- ایشان کفر کردند
و وعده شکستند (۶-۴-۲۲) یہود بر مریم بہتان کردند (ایضاً)
اگر یہود برالله ایمان دارند و اعمال نیک کنند از خوف آزاد
ہستند (۴-۵-۱۰) یہود و نصارا که منافق ہستند برائے

دوستی مسلمانان لائق نیستند (۶-۵-۸) بر یہود کدام جانوران حرام شدند (۶-۸-۱۸) دوازدہ اسباط یہود (۹-۷-۲۰) منّ و سلویٰ بر ایشان نازل شدہ (ایضاً) بشکل بوزینہ بدل شدند (--۲۱) یہود عزیرؑ را پسر اللہ میخوانند (۱۰-۹-۸) بر یہود ہم ہمان چیز حرام شدہ کہ بمحمدؐ بیان کردہ شد (۱۴-۱۶-۱۵) اللہ بروز قیامت میان نصارا و مجوس فیصلہ خواہد کرد (۱۷-۲۲-۲) (موسیٰ) (بنی اسرائیل)

تمت بالخیر

تعداد حروف تہجا و حرکات و سکنات قرآن شریف

(موافق قول عبدالعزیز بن عبداللہ کذا فی البستان للفقیہ ابواللیث سمرقندیؒ)

کلمات	۷۶۴۳۰	اعشار کوفی	۴۲۳
حروف	۳۲۰۲۶۷۰	اعشار بصری	۶۲۳
فتحات	۳۵۲۴۳	اخماس کوفی	۸۴۷
ضمات	۸۸۰۴	اخماس بصری	۱۲۴۶
کسرات	۳۹۵۸۲	آیات کوفی	۶۲۳۶
نقاط	۱۰۵۶۸۴	آیات بصری	۶۲۱۶
مدات	۱۷۷۱	آیات شامی	۶۲۵۰
تشدیدات	۱۲۵۴	آیات مکی	۶۲۱۲
سورۃ	۱۱۴	آیات عراقی	۶۲۱۴
رکوع	۵۴۰	آیات عامہ	۶۶۶۶

ا	۴۸۸۷۲	ط	۱۲۷۴
ب	۱۱۴۴۵	ظ	۸۴۲
ت	۱۱۹۹	ع	۹۲۲۰
ث	۱۲۷۶	غ	۲۲۰۸
ج	۳۲۷۳	ف	۸۴۹۹
ح	۹۷۳	ق	۶۸۱۳
خ	۲۴۱۶	ک	۹۵۲۲
د	۵۶۶۲	ل	۳۴۳۲
ذ	۴۶۹۷	م	۲۶۵۳۵
ر	۱۱۷۹۳	ن	۲۲۵۶۰
ز	۱۵۹۰	و	۲۵۵۳۶
س	۵۸۹۱	ہ	۱۹۰۷۰
ش	۲۲۵۳	لا	۳۷۲۰
ص	۲۰۱۳	ی	۲۵۹۱۹
ض	۱۶۰۷		

مع ... عندالمتاخرین سجدہ ۱۴ ... اتفاقی

مع ... عندالمتقدمین سجدہ ... اختلافی